

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**NEVZÂD-I MÛSİKÎ'DE BULUNAN İLK BEŞ MAKAMIN
METİN ÇALIŞMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Lütfiye ÖZER

GÜZEL SANATLAR ANASANAT DALI

MUSİKİ SANAT DALI

TÜRK SANAT MÜZİĞİ ALANI

ŞUBAT 1994

NEVZÂD-I MÛSİKÎ'DE BULUNAN İLK BEŞ MAKAMIN

METİN ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Lütfiye ÖZER

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 24 Ocak 1994

Tezin Savunulduğu Tarih : 9 Şubat 1994

Tez Danışmanı : Prof.Dr. NevzadATLIĞ

Diğer Jüri Üyeleri : Prof.Dr. Selahattin İÇLİ

: Doç. Mustafa Cahit ATASOY

ŞUBAT 1994

ÖNSÖZ

1915 tarihinde kemençe san'atkârı Aleko Bacanos tarafından derlenip yayımlanmış olan "Nevzâd-ı Mûsıkî" isimli Mükemmel Şarkı ve Kanto Mecmuası'ndaki ilk beş makamın metin çalışması, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel San'atlar Ana San'at Dalı Türk San'at Müziği Alanında Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Klâsik Türk müziği repertuvarına katkıda bulunacak olan bu çalışmamın hazırlanmasında yardımlarını gördüğüm danışmanım, Sayın Prof.Dr. Nevzad ATLIĞ'a, metin çalışmalarındaki yardımlarından dolayı Sayın Dr.Saadet GÜLDAŞ ve Dr.Ayhan GÜLDAŞ'a, ayrıca bu mecmuanın teminine imkân sağlayan Sayın Süleyman ŞENEL'e teşekkürü bir borç bilirim.

Lütfiye ÖZER

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
SUMMARY.....	V
BÖLÜM 1.GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 2.ALEKO BACANOS VE NEVZÂD-I MÛSİKÎ.....	4
BÖLÜM 3.NEVZÂD-I MÛSİKÎ'DE BULUNAN İLK BEŞ MAKAMIN METİN ÇALIŞMASI.....	7
3.1. Nevzâd-ı Mûsıkî'de bulunan ilk beş makamın eser listesi.....	7
3.1.1. Rast faslında bulunan eserler.....	7
3.1.2. Nihâvend faslında bulunan eserler.....	11
3.1.3. Sûznâk faslında bulunan eserler.....	15
3.1.4. Mâhûr faslında bulunan eserler.....	19
3.1.5. Hicazkâr faslında bulunan eserler.....	20
3.2. Nevzâd-ı Mûsıkî'de bulunan ilk beş makamdaki güftelerin metin çalışması.....	24
3.2.1. Rast faslının metin çalışması.....	24
3.2.2. Nihâvend faslının metin çalışması.....	51
3.2.3. Sûznâk faslının metin çalışması.....	70
3.2.4. Mâhûr faslının metin çalışması.....	94
3.2.5. Hicazkâr faslının metin çalışması.....	103
SONUÇ.....	124
KAYNAKLAR.....	125
ÖZGEÇMİŞ.....	126

ÖZET

İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yapılan bu yüksek lisans tezi, Kemeñçeci Aleko Bacanos'un derleyip yayımladığı "Nevzâd-ı Mûsıkî" isimli, Mükemmel Şarkı ve Kanto Mecmuası'nda bulunan ilk beş makamdaki güftelerin metin çalışmasını içermektedir.

Mükemmel Şarkı ve Kanto Mecmuası'nın bir kısmı üzerinde yapılan bu çalışmanın amacı, öncelikle günümüz şarkı repertuvarına ışık tutmaktır. Ayrıca eserlerin güftelerindeki eksikliklerin ve değişikliklerin tesbit edilmesi bakımından da önem teşkil etmektedir. Bu bakımdan ilk olarak mecmuanın orijinali temin edildi. Daha sonra Kemeñçeci Aleko Bacanos ve mecmua hakkında bilgi toplandı, ardından da metin çalışmasına geçildi.

Metin çalışması sırasında, ilk beş makamda bulunan 8 Beste, 5 Ağır Semâî, 4 Yürük Semâî ve 246 Şarkı'dan oluşan, toplam 263 Osmanlıca yazılmış güfte, önce günümüz Türkçesine çevrildi ve metinlerin vezin çalışması yapıldı. Daha sonra, bu eserlerin bize ulaşp ulaşmadığı ve günümüze kadar özünü koruyup korumadığı, öncelikle TRT repertuarı esas alınarak, incelendi.

Bu inceleme sonunda, bazı güftelere ilâve bölümler bulundu, bazı güftelerin, mecmuadaki ve günümüzdeki kullanılışları arasında farklılıklar görüldü, ayrıca bazı eserlerin TRT repertuarında olmadığı tesbit edildi.

SUMMARY

This study which is undertaken in Social Sciences Department of the Technical University of İstanbul, covers the investigation of the verses of the first five modes as it was underlined in "Mükemmel Şarkı ve Güfte Mecmuası (*Perfect Song and Chant Magazine*)", originally assembled and published in "Nevzâd-ı Mûsikî" by kemençe player **Aleko Bacanos**.

In fact these similar efforts are the main reason of having rich repertory of Classical Turkish Music in present. It can be easily stated that preserving such compositions and verses through such efforts are extremely invaluable considering the fact that they were not written in today's musical standards.

Although they have been preserved in such manner, many of them are still waiting for translation from Ottoman Language to today's Turkish. It also required special study to follow up unwritten music which has reached present times by verbal communication, indicating that area of traditional Turkish Classical Music is wide open for further research and investigation.

In this respect, purpose of this particular study on part of the "Mükemmel Şarkı ve Güfte Mecmuası" is to contribute to present repertory of classical Turkish Music. Besides it is vitally important to pinpoint changes in verses in the time course.

Original version of the mentioned magazine is provided by **Mr. Süleyman Şenel** who is the staff member of government Conservatoire of Turkish Music at Technical University of İstanbul.

Further information is collected from "Nevzâd-ı Mûsikî" which contains many, **Beste**, **Nakış**, **Semâî**, **Kâr**, **Şarkı**, **Köçek** and **Kanto** of the well-known musicians, in particular the Greek origin by kemençe player Aleko Bacanos who was born 1888 in Silivri.

In this 311 pages magazine, printed in **KETEON** Printing House in İstanbul in 1915, there are 21 different modes and 874 musical verses of which 68 pieces in mode **Rast**, 53 pieces in mode **Nihâvend**, 66 pieces in mode **Sûznâk**, 21 pieces in mode **Mâhûr**, 55 pieces in mode **Hicazkâr**, 56 pieces in mode **Kürdî'lihicazkâr**, 37 pieces in mode **Sabâ**, 15 pieces in mode **Dügâh**, 79 pieces in mode **Uşşak**, 87 pieces in mode **Hicaz**, 30 pieces in mode **Isfahan**, 45 pieces in mode **Hüseyinî**, 33 pieces in mode **Muhayyer**, 36 pieces in mode **Karcıgar**, 58 pieces in mode **Hüzzam**, 18 pieces in mode **Segâh**, 34 pieces in mode **Bestenigâr**, 24 pieces in mode **Ferahnâk**, 23 pieces in mode **Şevkefzâ**, 18 pieces in mode **Acemaşiran**, 18 pieces in mode **Yegâh** plus 2 **Köçek** and 10 **Kanto** verses.

Study then concentrated in verses of the first five modes, namely **Rast**, **Nihâvend**, **Sûznâk**, **Mâhûr** and **Hicazkâr**. From them 8 **Beste**, 5 **Ağır Semâî**, 4 **Yürük Semâî** and 246 **Şarkı**, total of 263 verses written in Ottoman Language were translated in to Turkish and then their rhythm is analysed. **Dr. Saadet Gûltaş** and **Dr. Ayhan*Gûltaş** assistance and guidance in rhythm analysis and translation of the verses are appreciated.

Gathered information is indicating that most of the verses are in **ARUZ** rhythm along with Limited number of **HECE** rhythm. It is also noticed that most of the verses with irregular rhythm and out of Known standard belong to the musicians non-muslim minorities.

It is noted that 263 verses are worked by 73 valuable composers Followings are the name and the number of work of each musicians: **Ahmêd Ârifî Bey** 2, **Aleksan Efendi** 1, **Ali Bey (Tanbûrî)** 4,

Ali Rif'at Bey (Çağatay) 1, Âsâriye Hatîbi İbrahim Efendi 1, Âsım Bey (Giriftzen) 6, Avram Efendi 1, Bîmen Efendi (Şen) 4, Büyük Rif'at Bey 1, Cemil Bey 1, Civan Ağa 4, Dede Efendi (Hammâmizâde İsmail) 10, Dellâlzâde İsmail Efendi 6, Derviş İsmâil Bey 1, Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi 4, Ethem Efendi (Şeyh) 2, Galip Bey (Ali Türkkân) 3, Garbis Efendi 1, Hacı Ârif Bey 46, Hacı Fâik Bey 11, Hâfız Cemil Efendi (Şekerci) 3, Hâfız Dilâver Efendi 1, Hâfız Kâzım Efendi (Uz) 1, Hâfız Mehmet Efendi (Balıkçı) 7, Hâfız Yusuf Efendi 1, Hâşim Bey 4, Hoca (Merâgî) 2, Hristaki 5, İsmail Ağa 1, İsmet Ağa 2, İzzet Bey (Üdî) 1, Kanûnî Nâzım Efendi 1, Kanûnî Nubar Efendi 1, Karnik Garmiryan Efendi 1, Kemânî Memduh Efendi 3, Kemânî Tatyos Efendi 4, Ketânî Hafız Efendi 1, Klârnet İbrahim Efendi 2, Lâtif Ağa 2, Leon Efendi (Hancıyan) 1, Mahmud Paşa (Celâleddin) 3, Markar Ağa 1, Mehmet Ağa (Küçük) 1, Misak Ağa 1, Neyzen Mehmet Efendi 1, Nikoğos Ağa 6, Nûman Ağa 3, Nûri Bey (Bolâhenk) 3, Osman Bey (Tanbûrî Büyük) 2, Piyanist Ahmed Efendi 1, Rahmi Bey 2, Refik Bey (Manyasizâde) 1, Rıza Efendi (Kemânî) 2, Rif'at Bey 23, Sadullah Ağa 1, Sadullah Efendi 1, Salih Efendi 2, Santûrî Ethem Efendi 1, Selânikli Üdî Ahmet Efendi 23, Sıddık Bey 1, Şâir Serkis Ağa 1, Şâkir Ağa 4, Şevki Bey 5, Tâhir Ağa 1, Tevfik Bey 1, Tnb. Ali Efendi 3, Üdî Âfet Efendi 3, Üdî Ahmed Efendi 1, Üdî Kırakin Efendi 1, Üdi Arşak Efendi 2, Usta Yani 1, Zekâi Efendi 1, Zeki Mehmet Ağa 1.

Study also conducted wheather or not these musics reach our time with any moditication in their content. For this, repertory of TRT (Turkish Radio Television) is taken as reference.

As a result of this cross reference, additional lines of verses are found in **Rast Mode**; Hacı Fâik Bey's Aksak, Rif'at Bey's (Ali Çağatay) Mandıra, Hacı Ârif Bey's Türk Aksağı, Bîmen Efendi's, Rahmi Bey's Çifte Sofyan, Sıddık Bey's Curcuna, Rif'at Bey's Curcuna, Hacı Ârif Bey's Curcuna, Hacı Fâik Bey's Çifte Sofyan, Hacı Ârif Bey's Katakofti.

Nihâvend Mode; Hacı Ârif Bey's Aksak, Ethem Efendi's Aksak, Üdî Âfet Efendi's Türk Aksağı, Civan Ağa's Devr-i Hindî, Hacı

Ârif Bey's Devr-i Hindî, Misak Ağa's Sengin Semâî, Bîmen Efendi's Sengin Semâî, Hacı Ârif Bey's Çifte Sofyan, Hacı Ârif Bey's Sofyan, Hacı Ârif Bey's Curcuna.

Sûznâk Mode; Hacı Ârif Bey's 2 Aksak, Refik Bey's Semâî, Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi's Curcuna, Mahmut Paşa's Yürük Sofyan, Aleksan Efendi's Çifte Sofyan.

Mâhûr Mode; Rif'at Bey's Ağır Aksak, Hâfız Dilâver Efendi's Ağır Aksak, Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi's Çifte Sofyan, Hacı Ârif Bey's Curcuna.

Hicazkâr Mode; Dede Efendi's, Büyük Rif'at Bey's Ağır Aksak, Ali Bey's Sengin Semâî, Hacı Ârif Bey's Türk Aksağı, Şevki Bey's Aksak, Hacı Ârif Bey's Curcuna, Osman Bey's Curcuna, Tahir Ağa's Çifte Sofyan, Rif'at Bey's Düyek.

Furthermore it is found out that in **Rast Mode;** Kemânî Şehir Memduh Efendi's Aksak, Piyanist Ahmet Efendi's Aksak, Hacı Fâik Bey's Aksak, Üdî Âfet Efendi's Sengin Semâî, Hırstaki's Türk Aksağı, Hacı Fâik Bey's Çifte Sofyan.

Nihâvend Mode; Hacı Fâik Bey's Nakış Semâî, Selânikli Üdî Ahmet Efendi's Ağır Aksak, Şevki Bey's Aksak, Karnik Garmiryan Efendi's Aksak, Galib Bey's Türk Aksağı, Selânikli Üdî Ahmet Efendi's Devr-i Hindî, Rıza Efendi's Düyek, Üdî Âfet Efendi's Düyek, Hacı Ârif Bey's Çifte Sofyan, Hacı Ârif Bey's Curcuna, Şevki Bey's Curcuna, Rif'at Bey's Curcuna, Üdî Kırakin Efendi's Curcuna, Hâfız Mehmet Efendi's Aydın.

Sûznâk Mode; Selânikli Üdî Ahmet Efendi's Ağır Aksak, Selânikli Üdî Ahmet Efendi's Aksak, Kemânî Memduh Efendi's Aksak, Ahmet Ârif Bey's Devr-i Hindî, Selânikli Üdî Ahmet Efendi's Devr-i

Hindî, Âsım Bey's Çifte Sofyan, Hacı Fâik Bey's Curcuna, Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi's Curcuna.

Mâhûr Mode; Salih Efendi's Ağır Aksak, Hâfız Dilâver Efendi's Ağır Aksak, Rif'at Bey's Devr-i Hindî, Rif'at Bey's (Ali Çağatay) Sofyan,

Hicazkâr Mode; Selânikli Üdî Ahmet Efendi's 2 Ağır Aksak, Kemânî Memduh Efendi's Düyek, Ali Bey's Aksak, Selânikli Üdî Ahmet Efendi's 2 Aksak, Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi's Curcuna do not exist in TRT (Turkish Radio Television) repertory. It is also noted that present utilitation of some verses are deviated from their original forms.

Our research titled "Study of the verses of first five modes in Nevzâd-ı Mûsikî" introduces 40 new pieces of which none of them exist in TRT (Turkish Radio Television) repertory.

In 36 verses additional parts are found which are not recorded in present literature.

When this study is compared to TRT (Turkish Radio Television) repertory, it is noticed that differences exist in words, phrases and even in composers.

This study on 263 pieces contributes to new musical pieces and completes some of verses, and in this respect enriches the present repertory of Classical Turkish Music.

Studies of these kinds will bring the beauty materials of our artworks to daylight and will introduce them to a larger mass of listeners. Furthermore, such studies will create careful, patient, analyzing researchers whose approach to our musical world would be based on scientific ways. As the result of all such studies, a realistic history of music can be written.

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Çok zengin bir repertuvara sahip olan klâsik Türk müziği eserlerinin, günümüze ulaşmasındaki en önemli etkenlerden biri de, çeşitli kişilerin, çeşitli devirlerde yazdığı güfte mecmuaları ve kitaplarıdır. Gerçekten bu mecmua ve kitaplar, henüz günümüz nota yazım şeklinin kullanılmadığı veya yeni yeni kullanılmaya başladığı dönemlerde bestelenen eserlerin korunması ve kaybolmaması açısından, çok önemli bir rol oynamıştır.

Gerçekten de, yakın tarihe kadar, sözlü eserlerimizin usta-çırak ilişkisi içerisinde ağızdan meşk yolu ile icra edilip notaya alınmaması, ayrıca günümüze ışık tutacak bir çok yayının Osmanlıca olup, günümüz Türkçesine çevrilmemesi, mûsikimiz açısından pek çok konunun araştırılması gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

Bu gerçek ile yola çıkarak, İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuarı öğretim görevlilerinden, Sayın Süleyman Şenel'den temin ettiğim Kemeñçeci Aleko Bacanos'un derleyip yayımladığı, "Nevzâd-ı Mûsıkî" isimli Mükemmel Şarkı ve Kanto Mecmuası'nda bulunan ilk beş makamdaki güfteleri inceleyerek çalışmalarına başladım.

Mecmuadaki ilk beş makam Rast, Nihâvend, Sûznâk, Mâhûr ve Hicazkârdan oluşmaktadır. Makamlara karşılık eser sayısı ise şöyledir:

1.	Rast	68
2.	Nihâvend	53
3.	Sûznâk	66
4.	Mâhûr	21
5.	Hicazkâr	55

Bu beş makam, 8 Beste, 5 Ağır Semâî, 4 Yürük Semâî ve 246 Şarkı olmak üzere, toplam 263 güfteden oluşmaktadır. Bu 263 güftenin bestekârları ve beste sayıları şöyledir:

Ahmed Ârifî Bey	2
Aleksan Efendi	1
Ali Bey	4
Ali Rif'at Bey	1
Âsâriye Hatîbi İbrahim Efendi	1
Âsım Bey	6
Avram Efendi	1
Bîmen Efendi	4
Büyük Rıf'at Bey	1
Cemil Bey	1
Civan Ağa	4
Dede Efendi	10
Dellâlzâde İsmail Efendi	6
Derviş İsmâil Bey	1
Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi	4
Ethem Efendi	2
Galip Bey	3
Garbis Efendi	1
Hacı Ârif Bey	46
Hacı Fâik Bey	11
Hâfız Cemil Efendi	3
Hâfız Dilâver Efendi	1
Hâfız Kâzım Efendi	1
Hâfız Mehmet Efendi	7
Hâfız Yusuf Efendi	1
Hâşim Bey	4
Hoca (Merâgî)	2
Hristaki	5
İsmail Ağa	1
İsmet Ağa	2
İzzet Bey	1
Kanûnî Nâzım Efendi	1
Kanûnî Nubar Efendi	1
Karnik Garmiryan Efendi	1
Kemânî Memduh Efendi	3
Kemânî Tatyos Efendi	4
Ketânî Hafız Efendi	1
Klârnet İbrahim Efendi	2

Lâtif Ağa	2
Leon Efendi	1
Mahmud Paşa	3
Markar Ağa	1
Mehmet Ağa	1
Misak Ağa	1
Neyzen Mehmet Efendi	1
Nikoğos Ağa	6
Nûman Ağa	3
Nûri Bey'	3
Osman Bey	2
Piyanist Ahmed Efendi	1
Rahmi Bey	2
Refik Bey	1
Rıza Efendi	2
Rif'at Bey	23
Sadullah Ağa	1
Sadullah Efendi	1
Salih Efendi	2
Santûrî Ethem Efendi	1
Selânikli Âdî Ahmet Efendi	23
Sıddık Bey	1
Şâir Serkis Ağa	1
Şâkir Ağa	4
Şevki Bey	5
Tâhir Ağa	1
Tevfik Bey	1
Tnb. Ali Efendi	3
Âdî Âfet Efendi	3
Âdî Ahmed Efendi	1
Âdî Kırakin Efendi	1
Âdî Arşak Efendi	2
Usta Yani	1
Zekâi Efendi	1
Zeki Mehmet Ağa	1

BÖLÜM 2. ALEKO BACANOS VE NEVZÂD-I MÛSİKÎ

Rum asıllı kemençe san'atçısı ve şarkı bestekârı Aleko Bacanos, 1888 yılında Silivri'de doğdu. Lavtacı Lambo ve Panayota'nın oğlu, ûdî Yorgo'nun büyük kardeşidir. Kemençeci Anastas'ın yeğeni olan Aleko Bacanos, kemençeci Paraşko Leondaridis, kemençeci Todori ve kemençeci Sotiri ile de kardeş çocuğudur.

(Kemençeci Aleko Efendi)

Müzişyen bir aile içinde yoğurulan Bacanos, müziğe kemençe ile başladı, bununla birlikte keman da öğrendi. Daha onbeş yaşında iken kemençesini dinleyenlerin büyük beğenisini kazandı. Konser vermek ve plak doldurmak için Paris Berlin ve Mısır'da bulundu.

Dördü kız olmak üzere altı çocuğı olan Aleko Bacanos, 27 Aralık 1950 yılında 62 yaşında İstanbul'da öldü.

Saz san'atçılığının yanısıra, 12 şarkı besteleyerek musikimizde bestekâr olarak da bir yer edindi. Ayrıca, 1915 yılında derleyip yayımladığı "Nevzâd-ı Mûsıkî" isimli Mükemmel Şarkı ve Kanto Mecmuası ile Türk musikisine önemli bir hizmette bulundu.

Kemençeci Aleko Bacanos'un derleyip yayımladığı "Nevzâd-ı Mûsıkî" isimli Mükemmel Şarkı ve Kanto Mecmuası, Hicrî 1331 (1915) yılında İstanbul'daki Keteon Matbaası'nda basılmıştır. Bu eser, döneminin ve daha önceki zamanın önemli bestekârları tarafından bestelenip, çoğunluğun beğenisini kazanmış, Beste, Nakış, Semâî, Kâr, Şarkı, Köçek ve Kantoları içinde toplayan, zengin bir güfte mecmuasıdır.

311 sayfadan oluşan bu mecmuada, toplam 21 makamda değişik formlarda 874 eser, ayrıca 2 köçek ve 10 tane de kanto güftesi bulunmaktadır.

Bu mecmuada, makamlara göre güfte sayısı şöyledir:

1.	Rast:	68
2.	Nihâvend:	53
3.	Sûznâk:	66
4.	Mâhûr:	21
5.	Hicazkâr:	55
6.	Kürdî'lihicazkâr:	56
7.	Sabâ:	37
8.	Dügâh:	15
9.	Uşşak:	79
10.	Hicaz:	87
11.	İsfahan:	30
12.	Hüseynî:	45
13.	Muhayyer:	33
14.	Karcıgar:	36
15.	Hüzzam:	58
16.	Segâh:	18
17.	Bestenigâr:	34
18.	Ferahnâk:	24
19.	Şevkefzâ:	23
20.	Acemaşîrân:	18
21.	Yegâh:	18

نوزاد موسیقی

مکمل شرقی و قنطو مجموعهء سی

جامی و ناشری

کمانچه جی

علقو

اسلاف موسیقی شناسان ایله زمانیز اسانده کرامی طرفلرندن
بسته لنوب مقبول عموم اولان بسته، نقش، سهامی، کار، شرق، کوچک،
وقنطولری جامع الکمال اصول اوزره انتخاب اولنان مکمل شرقی مجموعه سیدر

محل توزیعی : اعتماد کتبخانه سی

باب عالی جاده سی نومرو ۸۹

(کنه تون مطبعه سی)

۱۳۳۱

NEVZÂD-I MÛSİKÎ

Mükemmel Şarkı ve Kanto Mecmuası

Keteon Matbaası

1331

BÖLÜM 3. NEVZÂD-I MÛSİKÎ'DE BULUNAN İLK BEŞ MAKAMIN METİN ÇALIŞMASI

3.1. NEVZÂD-I MÛSİKÎ'DE BULUNAN İLK BEŞ MAKAMIN ESER LİSTESİ

3.1.1. Rast faslında bulunan eserler:

- 1- Hoca'nın: Nakış Düyek
Âmed nesîmi subh dem tersemki âzâreş-küned
- 2- Dede Efendi'nin: Beste-i Çenber
Nâvek-i gamzen ki her dem bağrımı pür-hûn eder
- 3- Hoca'nın: Ağır Semâî
Ey mah-ı men der mektebest ender ser-i reh muntazır
- 4- Semâî: Hafız Efendi'nin
Gelse o şûh meclise nâz ü tegâfûl eylese
- 5- Ketânî Hafız Efendi'nin: Ağır Aksak
Zülfünün târ-ı şuâ-ı bâsıramdır şânesi
- 6- Şakir Ağa'nın: Ağır Aksak
Mûy-i jülîdem oluptur serde Ankâ lânesi
- 7- Rıza Efendi'nin: Ağır Aksak
Zümre-i hûbân içinde pek beğendim ben seni
- 8- Kanunî Nubar Efendi: Aksak
Söyle ey şevk-i hayâlim hûri-î cennet misin
- 9- Üdi Arşak Efendi: Aksak
Beni sevmez bilirim de yine sevsin dilerim
- 10- Kemânî Memduh Efendi: Aksak
İztırâb-ı iftirâkın arttırır efganımı
- 11- Rif'at Bey'in: Aksak
Feryâd ediyor âşık-ı hasretzede her ân

12- Tevfik Bey'in: Aksak

Bu gün hâl-i firâk-ı yâr ile bî-tâb ü giryânım

13- Âsım Bey'in: Aksak

Ser tâ kadem ey penbe ten

14- Hacı Fâik Bey'in: Aksak

Jâleler saçsın nesîm gülzâre dönsün cûy ı bâr

15- Ahmed Ârifî Bey'in: Aksak

Bilse bir kerre o şûh hâl-i perîşânımızı

16- Şâkir Ağa'nın: Aksak

Hiç bulunmaz böyle dilbâz

17- Âdî Ahmed Efendi'nin: Aksak

Neden kalbim kırarsın bîvefâsın

18- Dede Efendi'nin: Aksak

Sevdi gönlüm bir dilberi

19- Nûri Bey'in: Aksak

Mâilem bir nazlı yâre

20- Dellâlzâde İsmâil Efendi'nin: Aksak

Seninle neş'eyâbım ben

21- Piyanist Ahmed Efendi'nin: Aksak

Elimde yâd iken verd-i cemâlin

22- Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi'nin: Aksak

Düşmüş ammâ aşkı, izhâr etmiyor

23- Âsım Bey'in: Aksak

Cüdâ düştü gözümde gül'izârın

24- Hacı Fâik Bey'in: Aksak

Yetiş imdâdına ey serv-i bülendim

25- Avram Efendi: Aksak

Bir dâme düşürdü ki beni bahtı siyâhım

26- Hacı Ârif Bey'in: Ağır Aksak

Geçmiyor eyyâm-ı mihnet, gitmiyor benden melâl

27- İsmet Ağa'nın: Düyek

Nâr-ı aşkın yaktı beni

- 28- Hâfız Efendi'nin: Düyek
Ey dilber-i âli-neseb
- 29- Dellâzâde İsmâil Efendi'nin: Düyek
Andelîb-i sahn-ı aşk-ı gülşenim
- 30- Dede Efendi'nin: Düyek
Üftâdenim ey bî-vefâ
- 31- Neyzen Mehmet Efendi'nin: Düyek
Bugün hiç bakmadın ey mâh yüzüme
- 32- Rif'at Bey'in: Düyek
Almak dilersen bu dil-rübâyı
- 33- Civan Ağa'nın: Düyek
Bir acaip hâb-i gaflete düştüm
- 34- Klârnet İbrahim Efendi'nin: Düyek
Arzun ne ise âgâh et beni
- 35- Kânûni Nâzım Efendi'nin: Düyek
Sevdiğim çeşm-i siyahım niçin benden kaçarsın
- 36- Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî
Ehl-i dil isen kendine zevk eyle cefâyı
- 37- Hacı Fâik Bey'in: Devr-i Hindî
Levm eder tâ haşre dek gönlüm bana
- 38- Rif'at Bey'in: Devr-i Hindî
İltifâtın eyledi ihyâ beni
- 39- Dede Efendi'nin: Sengin Semâî
Dil bir güzele meyl etti hele
- 40- Âdî Âfet Efendi'nin: Sengin Semâî
Nâzenînim duymak olmaz çehre-i gülfemine
- 41- Rif'at Bey'in: Mandıra
Senin aşkın gamı attı beni engin hicrâna
- 42- Hristaki'nin: Türk Aksağı
Âyîneyi al destine
- 43- Hacı Ârif Bey'in: Türk Aksağı
Seyl-i âteşten emîn olmaz yapılmış hâneler

- 44- Hacı Ârif Bey'in: Türk Aksağı
Esdî nesîm-i nev-bahâr, âçıldı güller subh-dem
- 45- Hacı Ârif Bey'in: Ağır Aksak
Ey gül-nihâl-i işve-bâz
- 46- Bîmen Efendi'nin: ?
Rast geldi gönül çeşm-i sitemkâr-ı nigâre
- 47- Âsım Bey'in: Türk Aksağı
Hâbgâh-ı yâre girdim arz için ahvâlimi
- 48- Dede Efendi'nin: Yürük Semâî
Yüzündür cihânı münevver eden
- 49- Rahmi Bey'in: Çifte Sofyan
Aşka düştüm âşıkı âvâreyim
- 50- Osman Bey'in: Curcuna
Bin cân ile sevdim seni
- 51- Cemil Bey'in: Curcuna
Şebâbet gitti de elden başımdan gitmiyor sevdâ
- 52- Sıddık Bey'in: Curcuna
Belây-i firkatın cânâ hayâle oldu gamfermâ
- 53- Rif'at Bey'in: Yürük Sofyan
Karlı dağı aştım geldim, aşk oduna düştüm geldim
- 54- Rif'at Bey'in: Curcuna
Gamdan âzâde heman dünyâda bir meyhânedir
- 55- Rif'at Bey'in: Curcuna
Bâd-ı âhımdır seni berbâd eden
- 56- Dede Efendi'nin: Curcuna
Yine bir gülnehâl aldı bu gönlümü
- 57- Hacı Fâik Bey'in: Curcuna
Nihansın dîdeden ey mest-i nâzım
- 58- Hacı Ârif Bey'in: Curcuna
Neyledi gör bana ol mâh-ı mehi
- 59- Ali Efendi'nin: Curcuna
Anlatayım hâlimi dildâra ben

- 60- Hacı Ârif Bey'in: Curcuna
Âşık oldur kim kılar cânın fedâ cânânına
- 61- Rif'at Bey'in: Curcuna
Gözümde ey perî-rûyum
- 62- Hacı Ârif Bey'in: Çifte Sofyan
(Of) Mükedder derd-i peyderpeyle şimdi
- 63- Hacı Fâik Bey'in: Çifte Sofyan
Mükemmel neş'edârız meyle şimdi
- 64- Hristaki'nin: Çifte Sofyan
Çalıma bak efede, haydindi efede
- 65- Garbis Efendi'nin: Curcuna
Bir lâhza rehâ bulmadı âlâm-ı cihandan
- 66- Kemanî Tatyos Efendi'nin: Curcuna
Meyl-i lâ'linle dil mestâne olsun
- 67- Hacı Ârif Bey'in: Katakofti
Vuslatından gayrı el çekdim yeter bî-vefâ
- 68- Rif'at Bey'in: Katakofti
Yüz çevirse sevdiğim bu bende-i bî-çâreden

3.1.2. Nihâvend faslında bulunan eserler:

- 1- Hacı Fâik Bey'in: Beste-i Zencîr
Visâl-i yâra gönül sarf-ı himmet istermiş
- 2- Hacı Ârif Bey'in: Beste-i Çenber
Gâh-i gönül firâkın ile derd-nâk olur
- 3- Hacı Fâik Bey'in: Nakış Semâî
Rahm eyle bana kalmadı hiç tâb-ı tûvânım
- 4- Ali Efendi'nin: Yürük Semâî
Bilmezdim özüm gamzene meftûn imişim ben
- 5- Rif'at Bey'in: Ağır Aksak
Nâr-ı aşkınla senin ey nev-civân
- 6- Hacı Ârif Bey'in: Ağır Aksak
Ahteri düşkün garîb ü âşık-ı âvâreyim

7- Kemânî Tatyos Efendi'nin: Aksak

Âh cânâ firkatinle sînemi ben dağlarım

8- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Ye's-i mâtem tutmak ister haşre dek gönlüm benim

9- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Sevdiğim lûtfeyleyip gelmez misin imdâdına

10- Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Vakfeyleyende aşk idi dildâre gönlümü

11- Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Meyler süzölsün meydâne gelsin

12- Hacı Fâik Bey'in: Aksak

Bölbölü dem-bes-te etti nâle-i feryâd-ı dil

13- Şevki Bey'in: Aksak

Neler çektim zaman dilberlerinden

14- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Aksak

Ömrümü, gönlümü rûhûm sana vakfetmişken

15- Ethem Efendi'nin: Aksak

Gönlüm yine bir âteş-i hicrâne dolaştı

16- Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Benim gönlüm kaldı sende

17- Markar Ağa'nın: Aksak

Benim hâlim yaman haldir

18- Âsım Bey'in: Türk Aksağı

Açtı firkat yâreler dilde peri

19- Âdî Âfet Efendi'nin: Türk Aksağı

Bir âşık-ı dil-hasteyi dil-şâd edecek yok

20- Karnik Garmiryan Efendi'nin: Aksak

Meftûnun oldum ey dil-pesendim

21- Hacı Ârif Bey'in: Türk Aksağı

Neden tâ subh olunca eşk-bârım

22- Galip Bey'in: Türk Aksağı

Dem-i sohbetle bîhûş olduğum gördükte cânânım

- 23- Hacı Ârif Bey'in: Türk Aksağı
Ben bûy-i vefâ bekler iken sûy-i çemenden
- 24- Cîvân Ağa'nın: Devr-i Hindî
Dil seni sevmeyeni sevmeye lezzet mi olur
- 25- Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî
Aşk âteşi sînemde yine şûle-feşândır
- 26- Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî
Mahzûn ise dil anda safâ cîlve-ger olmaz
- 27- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Devr-i Hindî
Çeşm-i hüsnün arz olursa hâlet-i mestânesi
- 28- Mahmut Paşa'nın: Devr-i Hindî
Beni sevmiş iken evvel
- 29- Ali Bey'in: Devr-i Hindî
Sevdim yine bir şûh-i dil-âra pek ilerde
- 30- Mahmud Paşa'nın: Sengin Semâî
Âteş-i aşkınla sûzân oldu dil
- 31- Misak Ağa'nın: Sengin Semâî
Bir nigehle yaktın ey meh-veş teni
- 32- Bîmen Efendi'nin: Sengin Semâî
Baktım yüzünün hâline de âlî sandım
- 33- Rahmi Bey'in: Türk Aksağı
Süzüp süzüp de ey melek o çeşm-i nîm-hâbını
- 34- Hâşim Bey'in: Ağır Düyek
Saklasın Rabb'im kederlerden seni
- 35- Rızâ Efendi'nin: Düyek
Bir tıfl-ı nevreste fidân
- 36- Âdî Âfet Efendi'nin: Düyek
Günden güne efsûn oluyor kaale-i âhım
- 37- Ethem Efendi'nin: Çifte Sofyan
İnfîâlim tâli-i nâ-sâzedir
- 38- Hacı Ârif Bey'in: Çifte Sofyan
Buna hiç şüphe yok ey gül-nihâlim

- 39- Hacı Ârif Bey'in: Çifte Sofyan
Yâdigâr kaldı bana dilde bu âh
- 40- Hacı Ârif Bey'in: Çifte Sofyan
Bakmıyor çeşm-i siyâh feryâde
- 41- Hacı Ârif Bey'in: Sofyan
(Of) Dün gece rûyâda gördüm yârımı
- 42- Hacı Ârif Bey'in: (?)
Rûyinden at nikaabı
- 43- Rif'at Bey'in: Curcuna
Aman ey gonca-i nevres-nihâlim
- 44- Hacı Ârif Bey'in: Curcuna
Ya gelme âteş-i aşka ciğer-gâhını dağlatma
- 45- Şevki Bey'in: Curcuna
Hayâlin gitmiyor cânâ gözümden
- 46- Galip Bey'in: Curcuna
Cânâ sana âşık nice bir muntazır olsun
- 47- Hacı Ârif Bey'in: Curcuna
Uyur dâim uyanmazdı benim baht-ı siyehkârım
- 48- Hacı Fâik Bey'in: Curcuna
Çözülme zülfüne ey dil-rübâ dil bağlayanlardan
- 49- Rif'at Bey'in: Curcuna
Sevdim amma neyleyim bir duhteri
- 50- Galip Bey'in: Curcu
Derd-i aşkından rehâyab olmasın
- 51- Üdî Kırakin Efendi'nin: Curcuna
Nâ-ümîd-i vuslatından ey perî
- 52- Hafız Mehmet Efendi'nin: Aydın
Nihâvend (dir) o şûh-u nev-civânım
- 53- (?) Curcuna
Bugün deli dîvâneyim

3.1.3. Sûznâk faslında bulunan eserler:

- 1- Dede Efendi'nin: Beste-i Darbeyn
Müş tâk-ı cemâlin gece gündüz dil-i şeydâ
- 2- İsmail Ağa'nın: Beste-i Devr-i Kebîr
Sînede bir lâhza ârâm eyle gel cânım gibi
- 3- Dede Efendi'nin: Nakış Semâî
Nesin sen a güzel nesin
- 4- Mehmet Ağa'nın: Yürük Semâî
Ey dil heves-i vuslat-ı cânân sana düşmez
- 5- Zekâî Efendi Merhûmun: Ağır Aksak
Vakf-ı râh-ı aşkın etmişken bütün cân ü teni
- 6- Ali Efendi'nin: Ağır Aksak
Âşık oldum sana ey gonca-dehen
- 7- Hacı Ârif Bey'in: Ağır Aksak
Sûznâk etme beni ey meh-veşim
- 8- Âsım Bey'in: Ağır Aksak
Hayli demdir görmedim cânânımı
- 9- Şevki Bey'in: Ağır Aksak
Câm-ı aşkın içtim oldum dert-nâk
- 10- Ahmet Bey'in: Ağır Aksak
Etmiyor hiç merhamet cânâ benim efgaanıma
- 11- Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak
Ben cihân-ı ye's içinde nâle-nâr oldum yeter
- 12- Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak
Çeşm-i cellâdın bu yaşta girdi artık kaanıma
- 13- Nikoğos Ağa'nın: Ağır Düyek
Hayâlin dîdede âteşler bıraktı cânıma
- 14- Hafız Mehmet Efendi'nin: Düyek
Gel ey tavr-ı melek-âde
- 15- Ali Bey'in: Düyek
Aşk ile yanmaktadır cânâ benim

- 16- Hafız Mehmet Efendi'nin: Düyek
Va'd eylemiştin ey perî
- 17- Hacı Fâik Bey'in: Düyek
Kuzucağım ne kaçarsın benden
- 18- Klârinet İbrahim Efendi'nin: Düyek
Geçti âlâm-ı firâkın cânıma
- 19- Hafız Efendi'nin: Aksak
Bezm-i uşşâka niçin gelmezsin
- 20- Nikoğos Ağa'nın: Aksak
Sûznâk-i âteş-i aşkım, yetiş feryâda gel
- 21- Hacı Ârif Bey'in: Aksak
Çekme elem-i derdini bu dehr-i fenânın
- 22- İzzet Bey'in: Aksak
Saklayıp kalb-i mükedderde seni
- 23- Cevân Ağa'nın: Aksak
Dağdar-ı hasret ettin hicr ile cân ü teni
- 24- Hristaki'nin: Aksak
Ey nice dağlar başında böyle efğan edeyim
- 25- Hacı Ârif Bey'in: Aksak
Uslanmadı hâlâ emeli bitmedi gönlüm
- 26- Hacı Ârif Bey'in: Aksak
Yine mürğ-i seher âvâzelendi
- 27- Zeki Mehmet Ağa'nın: Aksak
Hiç eşin yok nev-civansın
- 28- Hacı Ârif Bey'in: Aksak
Edemem kimseye hâlim hikâyet
- 29- Şakir Ağa'nın: Aksak
Eski hâli hiç göremem
- 30- Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Aksak
Soldum bu küçük yaşta daha gül gibi soldum
- 31- Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Aksak
Bir günâh ettimse cânâ sûz-nâk oldum yeter

- 32- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Aksak
Aç bağrımı nazlı civânım gör, yâre nedir
- 33- Kemânî Memduh Efendi'nin: Aksak
Cevher-i rûhum musun sen ey melek
- 34- Bîmen Efendi'nin: Aksak
Yine tenhâ elime girdi hele cânânım
- 35- Ali Rif'at Bey'in: Sengin Semâî
Kâr etmedi cânâ sana bu âh ü enînim
- 36- Hâfız Cemil Efendi'nin: Sengin Semâî
Hâl-i dilimi şerh edemem kimseye eyvâh
- 37- Kemânî Tatyos Efendi'nin: Sengin Semâî
Atf etme sakın hançer-i müjgânını nâgâh
- 38- Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî
Bir dil ki esîr-i gam olur neş'e-ver olmaz
- 39- Hâfız Yusuf Efendi'nin: Devr-i Hindî
Neş'e-yâb etmekte hüzn-i kalb-i nâşâdım seni
- 40- Ahmet Ârif Bey'in: Devr-i Hind-î
Rûyini örtmüş görünce saçların bî-irtiyâb
- 41- Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî
Başladın ağyâr ile ünsiyyete
- 42- Rif'at Bey'in: Devr-i Hindî
Mâi gözlüm ne kadar dilber imiş
- 43- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Devr-i Hindî
Çeşm-i hüsnün arz olunsa hâlet-i mestânesi
- 44- Kemânî Tatyos Efendi'nin: Katakofti
Gel elâ gözlüm efendim yânıma
- 45- Refik Bey'in: Semâî
Zevkin ne ise söyle hicâb eyleme benden
- 46- Şâir Serkis Ağa'nın: Türk Aksağı
Efendim nev-civânsın sen
- 47- Hacı Ârif Bey'in: Aksak
Yandım o güzel gözlere ey şûh-ı sitem-kâr

- 48- Hacı Ârif Bey'in: Aksak
Beni bîzâr ederken serzenişler
- 49- Âsım Bey'in: Çifte Sofyan
Gönül bîmâri-i aşkınla bak âvârelerdendir
- 50- Hristaki'nin: Sofyan
Görünce gerdeninde çifte hâli
- 51- Rif'at Bey'in: Sofyan
Visâl için o civâne recâlar eylendi
- 52- Rif'at Bey'in: Curcuna
Ol gül-i nevres beni cevri ile nâlân eder
- 53- Hacı Ârif Bey'in: Curcuna
Pâbûsuna ermek üzre ey yâr
- 54- Leon Efendi'nin: Curcuna
Şem'a-i dildâr yaktı gönlümü sad âh ile
- 55- Hacı Fâik Bey'in: Curcuna
Dün gezerken hüzn ile bir hâl-i ma'yûsânede
- 56- Hacı Ârif Bey'in: Curcuna
Alınca gönlümü mihr-i cemâli
- 57- Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi'nin: Curcuna
Güzeldir sevdiğim emsâli nâdir
- 58- Nikoğos Ağa'nın: Curcuna
Bir güzele ben de gönül bağladım
- 59- Santûrî Ethem Efendi'nin: Curcuna
Şimdi gönlüm düştü bir nevres-güle
- 60- Hâfız Cemil Efendi'nin: Curcuna
Firkatine can dayanmaz
- 61- Mahmud Paşa'nın: Yürük Sofyan
Eksilmez artar cevri a cânım
- 62- Dellâlzâde İsmail Efendi'nin: Yürük Sofyan
Dedim ey gönül cânânı
- 63- Nikoğos Ağa'nın: Çifte Sofyan
Bülbüller eylesin feryâd

- 64- Hacı Ârif Bey'in: Yürük Sofyan
Meclis bezendi sun bâde sâkî
- 65- Aleksan Efendi'nin: Çifte Sofyan
Bir güzele kul oldum
- 66- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Mevlevî evferi
Yüzün gördüm bu dem hayrânın oldum

3.1.4. Mâhûr faslında bulunan eserler:

- 1- Derviş İsmâil Bey'in: Beste-i Hafîf
Ey gonca dehen hâr-ı elem cânıma geçti
- 2- Dede Efendi'nin: Nakış Semâî
Yine zevrak-ı derûnum kırılıp kenâre düştü
- 3- Salih Efendi'nin: Ağır Aksak
Ey şâh-ı melek sen gibi irfan bulunur mu
- 4- Rif'at Bey'in: Ağır Aksak
Çek keman ebrûlerin ey şîvekâr
- 5- Bîmen Efendi'nin: Aksak
Tîr-i gamzenle saçın bendende sergerdânınım
- 6- Lâtif Ağa'nın: Aksak
Te'lif edebilsem feleği âh emelimle
- 7- Dellâlzâde İsmail Efendi'nin: Aksak
Al yanına bir dil-nüvâz
- 8- Usta Yani'nin: Aksak
Müptelâyım hayli demdir sen bî-vefâya
- 9- Hristaki'nin: Aksak
Bakın şu kıza ne kadar bülend
- 10- Hâfız Dilâver Efendi'nin: Ağır Aksak
Güzel gördüm, gözüm gönlüm açıldı
- 11- Rif'at Bey'in: Devr-i Hindî
Sâkîyâ gül demidir bâde getir nûş edelim
- 12- Hacı Ârif Bey'in: Katakofti
Gösterip ağıyâre lûtfun bizlere bîgânesin

- 13- Enderûnî Hâfız Hüsni Efendi'nin: Çifte Sofyan
Sabâ taraf-ı vefâdan peyâm yok mu
- 14- Nûman Ağa'nın: Sofyan
Dinle sözüm ey bî-bedel
- 15- Rif'at Bey'in: Sofyan
Çâre-i aşkı bilir âlemde bir fert yok imiş
- 16- Hacı Ârif Bey'in: Curcuna
Zâhir-i hâle bakıp etme dahil bir ferdi
- 17- Rif'at Bey'in: Curcuna
Bağ-ı hüsnünde efendim bülbül-i nâlânınım
- 18- Rif'at Bey'in: Curcuna
Oldum ey şûh sana bende
- 19- Şarkı: Çifte Sofyan
Aldı aklım bir gonca-leb
- 20- Dellâlzâde İsmail Efendi'nin: Çifte Sofyan
Gönül adlı bülbülüm var
- 21- Türkü: Çifte Sofyan
Ben çiftliğe indim gittim annem duymadan

3.1.5. Hicazkâr faslında bulunan eserler:

- 1- Sâlih Efendi'nin: Beste-i Remel
Ey şâh-ı cihân bende-i fermanberin âlem
- 2- Nûri Bey'in: Ağır Semâî
Benim serv-i hırâmânım
- 3- Nûri Bey'in: Nakış Semâî
Mızrâb-ı gam-ı aşk ile ey şûh-i cefâkâr
- 4- Dede Efendi'nin: (?)
Ey paadîşâhım şâd ol efendim
- 5- Sadullah Efendi'nin: Devr-i Revân
Hırâm et gülşene gûş eyle ar'ardan müdârâyı
- 6- Büyük Rif'at Bey'in: Ağır Aksak
Âteş-i aşkın senin ey meh-likâ

- 7- Dellâlzâde İsmail Efendi'nin: Ağır Aksak
Gel seninle yârın ey serv-i revân
- 8- Âsâriye Hafîbi İbrahim Efendi'nin: Ağır Aksak
Yok hilâfım hem müdârâ bir yana
- 9- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak
Seni görmek, seni sevmek emeliyle yaşarım
- 10- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak
Hep bu mevcûdiyetim cânım senin
- 11- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak
Dağ-ı hicrin bin elem kattı benim efğanıma
- 12- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak
Yoluna vakf-etmişken bu cân ü teni
- 13- Şakir Ağa'nın: Ağır Düyek
Cân ile ben ey dil-rübâ
- 14- İsmet Ağa'nın: Ağır Düyek
Kuzum söyle bana şimdi
- 15- Hâşim Bey'in: Ağır Aksak
Beyazdır sîne-i sâfın
- 16- Cevân Ağa'nın: Düyek
Riyâsız çeşm-i âhûyu severdim
- 17- Hâşim Bey'in: Düyek
Ey melek-haslet şehinşâh-ı vahîd
- 18- Nikoğos Ağa'nın: Düyek
Görmek müyesser olmadı mâhım
- 19- Hacı Ârif Bey'in: Düyek
Bir hâlet ile süzdü yine çeşmini dil-dâr
- 20- Rif'at Bey'in: Düyek
Eyle vaslınla efendin behredâr
- 21- Arşak Efendi'nin: Düyek
Kemend-i aşkımdır zülf-i siyâhın
- 22- Kemânî Memduh Efendi'nin: Düyek
Safâ-bahş ol dil-i nâ-kâm ü nâ-şâde

23- Ali Bey'in: Sengin Semâî

Ol kaşı kemân cevır ü cefâ yayını kurdu

24- Hâfız Cemil Efendi'nin: Sengin Semâî

Lâyık mı sana bu dîl-i sevdâ-zede yansın

25- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Sengin Semâî

Vaz geçti gönül aşk ü muhabbet emelinden

26- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Âkıbet gitti elimden gönlümün bir tânesi

27- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Hüzn ile çağlar sirişk-i çeşm-i giryânım benim

28- Hâşim Bey'in: Devr-i Hindî

Şeb-tâ seher akar su gibi çağlar ağlarım

29- Şevki Bey'in: Devr-i Hindî

Gönlümü dûçâr eden bu hâle hep

30- Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî

Sâkiyâ sun bâde-i lâ'lin bana

31- Hacı Ârif Bey'in: Türk Aksağı

Dil harîm-i vaslına arzû eder

32- Lâtif Ağa'nın: Aksak

Nice hâlim edem takrîr

33- Ali Bey'in: Aksak

Menendin yok gülüm bir mehlikâsın

34- Hafız Efendi'nin: Aksak

Bu bî-vefâlığı senden ümmîd etmezdim gerçekten

35- Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Açıl ey gonca-i sad-berk yaraşır

36- Nûman Ağa'nın: Aksak

Dilerim zülfüne berdâr olayım

37- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Aksak

Bulmadı çâre tabîbân yâreme

38- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Aksak

Sevdi gönlüm bir nigâr-ı dîl-şiken

- 39- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Aksak
Bûlbûl ne için dâmen-i yâre el uzattın
- 40- Sadullah Ağa'nın: Aksak
Efendim gûş-i efğan et
- 41- Şevki Bey'in: Aksak
Harâb oldu yerim yurdum otağım
- 42- Hacı Ârif Bey'in: Curcuna
Muhabbet âşika gerçi belâdır
- 43- Hacı Ârif Bey'in: Curcuna
Seyr-i bahâra açıldı dağlar
- 44- Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi'nin: Curcuna
Meclis-i uşşâka cânâ ruhfezâdır gözlerin
- 45- Osman Bey'in: Curcuna
Gül yüzünü seyredip cân ile sevdim seni
- 46- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Curcuna
Müzeyyen gûlsitândır mah cemâli
- 47- Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Curcuna
Gözümden gitmiyor bir dem hayâlin
- 48- Hacı Ârif Bey'in: Curcuna
Güldü açıldı yine gül yüzyü yâr
- 49- Nûman Ağa'nın: Yürük Sofyan
Ben sözlüne bağlamam bel
- 50- Rif'at Bey'in: Sofyan
Bu şeb recâ-yı dil ol dil-rübâyâ söylendi
- 51- Tâhir Ağa'nın: Çifte Sofyan
Kim görse ol lâ'li mülû
- 52- Nikoğos Ağa'nın: Çifte Sofyan
Akşam olur güneş gider şimdi buradan
- 53- Rif'at Bey'in: Düyek
Gittim İstanbul'da gevher sûlara
- 54- Türkü: Yürük Düyek
Bağa girdim kamyâ
- 55- Hafız Kâzım Efendi'nin: Aksak
O güzel çeşmine mümkün mü nazargâh edeyim

3.2. NEVZÂD-I MÛSİKÎ'DE BULUNAN İLK BEŞ MAKAMDAKİ GÜFTELERİN METİN ÇALIŞMASI

3.2.1. Rast faslının metin çalışması:

Sahife 4

Hoca'nın: Nakış Düyek

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Âmed nesîmi subh dem tersemki âzâreş-küned
Tahrîk-i zülf-i ambereş ezhâb-ı bîdâreş-küned
Ten na dir na det dere dilli ney (mükerrer)
Teneni ta dir ney teneni ta dir ney dir ney dir ney
Ezhâb bîdâreş kezâ aman (mükerrer)
Yele li yele la la yele li yele la dost (mükerrer)
Hâne-i sâni

Canânıma canânıma rahmet bekün ber cânıma
An dem ki can ber leb resid hemrâh kün imânıma
Terennüm

Dede Efendi'nin: Beste-i Çenber

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Nâvek-i gamzen ki her dem bağrımı pür-hûn eder
Bir taraftan zülfün aklım dağıtıp mahzûn eder
Kâkûlün bend eylemişken bu dil-i dîvâneyi
Dâimâ çeşmin niye bilmem niçin efsûn eder
Ömrüm cânım aman bağrımı pür-hûn eder

Hoca'nın: Ağır Semâî

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Ey mah-ı men der mektebest men der ser-i reh muntazır
 Yâ muallim yek zamân o serverâ âzâd kün
 Ah tir lâ tir lâ ye lel lel li tir lâ tir ye le lel le lel
 le li vay ey cân-ı men vay ya muallim

Bend-i Sâî

O sevdiğim mekteptedir ben yollar üzre muntazır
 Ey hâcesi ol şûh-i bir dem âzâd eyle gel

Terennüm

Hafız Efendi'nin: Semâî:

Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün

Gelse o şûh meclise nâz ü tegâfûl eylese
 Reng-i hicâbı gülşen-i meclisi gülgül eylese
 Ta'n-ger-i riyâz-ı huld olur idi vücûh ile
 Âşık-ı zârı gülşen-i vaslına bûlbûl eylese
 Tîr ye le lel le le le le le le le le le li
 Cânım ye le lel le le le le le le le le li

Sahife 5

Kitâbî Hafız Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Zülfünün târ-ı şua-ı bâsıramdır şânesi
 Ol hüma-yı gamzenin çeşmim saâdet-hânesi
 Âteş-i ruhsâra yandı mûrg-i cânım lânesi
 (Nakarat)

Şem-i hüsnün ey perî dildir bu şeb pervânesi

Bezm-i işret eyleme her bâr nâ-mahremlere
 Bâde sun gâh-i lebinden âşık-ı pür gamlere
 Yansın âteşler gibi ehl-i haset bu demlere

Şakir Ağa'nın: Ağır Aksak

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Mûy-i jülîdem oluptur serde Ankâ lânesi
 Düşmüşüm bir dâma ki yoktur halâsın çâresi
 Zahmıma ur merhemini onulmadı dil yâresi
 (Nakarat)
 Şem'-i aşka cân atar pervâne-veş dîvânesi

Bezm-i aşka ney gibi efgaan eder pür gamlara
 Şerhalansın sîneler canlar fedâ bu demlere
 Pek sakın esrârı ifşâ etme nâ-mahremlere

Rıza Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Zümre-i hûbân içinde pek beğendim ben seni
 Cismime cân ittihâz ettim efendim ben seni
 Rûha teşbîh eyledim ey serv-bülendim ben senin
 (Nakarat)
 Cismime cân ittihâz ettim efendim ben seni

Ârızındır gülsitân-ı hüsnünün verd-i teri
 Kâmetindir sâye-i bâğ-ı melâhat ar'arı
 Cevher-i kân-i letâfettir vücûdun ey perî

Kânûni Nubar Efendi: Aksak

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Söyle ey şevk-i hayâlim hûri-î cennet misin
 Yoksa insan sûretinde ey perî âfet misin
 Vech-i pâkin nerde görsem kalbimi tenvîr eder
 (Nakarat)
 Söyle Allah aşkına sen şûle-i ismet misin

(Birinci mısradaki "hayâlim" kelimesi TRT repertuvarında "hayatım" olarak kayıtlı)

Sahife 6

Ûdi Arşak Efendi: Aksak

Hece: 8+7=15

Beni sevmez bilirim de yine sevsin dilerim
 Ne açılmaz, ne uyanmaz, ne âlude kaderim
 Yine gönlümü o vefâsızla her dem üzerim
 (Nakarat)
 Sevip de sevilmemek (hep) kaderimdir kaderim

Kemânî Şehîr Memduh Efendi: Aksak

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Iztırâb-ı iftirâkın arttırır efgaanımı
 Yandım artık nâr-ı hicrân kapladı her yânımı
 Merhamet kıl nev-civânım yakma gayri cânımı
 Eyle itfâ âb-ı vaslınla dil-i sûzânımı
 (Nakarat)
 Yandım artık nâr-ı hicrân kapladı her yânımı

(TRT Repertuvarında yok)

Rif'at Bey'in: Aksak

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Feryâd ediyor âşık-ı hasretzede her ân
 Gönlüm o kara gözleri süzdükçe perîşân
 Sevdây-ı muhabbetle yanar bu dil-i sûzân
 Sinemde nihân vermez aman nâvek-i müjgân
 (Nakarat)
 Baştan ayağa yâre-i ebrûy-ı muhabbet
 Çâre dediler olsa olur hâsıl-ı vuslat

Ben nâr-ı muhabbetle yanan âşıkam ey mâh
 Âteş saçılır aşkın ile eyler isem âh
 Yaktın ciğerim nâire-i vasl ile eyvâh
 Hançer mi sokar gamzelerin sîneme her gâh

Tevfik Bey'in: Aksak

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Bu gün hâl-i firâk-ı yâr ile bî-tâb ü giryânım
 Garibim derd-i hasretle aman çâk-i girîbânım
 Çıkar eflâke her demde sadây-ı rikkat-efşânım
 Ki gâip oldu dîdemden o yâr-ı mihr-i tâbânım
 (Nakarat)

Aman sâkî, canım sâkî anın çün pek perîşânım
 Heman sun sâgarı bâri sen ol dâfî-i efkârım

Ne müşkülmüş tahammül eylemek sevdâ vü hicrâna
 Gidip neş'em tamâmiyle tehavvül etti efgaana
 Hele geldikçe o mâhın hayâli ufk-ı çeşmâna
 Ne mümkün kılmamak cânın fedâ ol demde cânâna

Sahife 7

Âsım Bey'in: Aksak

Müstef'ilün müstef'ilün

Ser tâ kadem ey penbe ten
 Mecbûrun oldum işte ben
 Lûtf-eyle gel ey gül-beden
 (Nakarat)

Virâne gönlüm eyle şen

Bâşın için ey mehlikâ
 Etme bana cevri ü cefâ
 Giryânınım subh u mesâ

(Bazı güfte kitaplarında bu eserin nakarat mısraı "Mecbûrun oldum işte ben" olarak geçmektedir)

Hacı Fâik Bey'in: Aksak

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Jâleler saçsın nesîm gülzâre dönsün cûy ı bâr
Feyz-i nîsân ile pür olsun çemen, gelsin bahâr
Gülşeni renc-i hazân etti yeter çün târ ü mâr

(Nakarat)

Feyz-i nîsân ile pür olsun çemen, gelsin bahâr
Gonca açsın gülbün, artık şâdgâm olsun hezâr

Gelmez oldu bûları ol yâsemen kâküllerin
Eyledi fasl-ı harîf hâlin diğerk gûn dillerin
Boynunu büktü ocağında nice sünbüllerin

(İkinci dörtlük bulundu)

Ahmed Ârifî Bey'in: Aksak

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün
(Fâilâtün)

Bilse bir kerre o şûh hâl-i perîşânımızı
Rahm edip yakmaz idi bu derece cânımızı
O ne hikmettir aceb yârama te'sîr etmez
Kâfir îmâne gelir dinlese efgânımızı
Temelinden yıkılıp oldu harâb içre harâb
Nice tâmir edelim bu dil-i vîrânımızı
Sabr ü sâ mânımızı dîdelerin etdi harâb
Şimdi içmek mi diler gamzelerin kânımızı
Eder aşk ehli fedâ vâ rını artık Sabrî
Varalım biz dahî takdim edelim cânımızı

(Bu şiirin dördüncü mısraındaki "îmâne" kelimesi bazı güfte kitaplarında
"însâfa" şeklinde yazılmıştır)

Şâkir Ağa'nın: Aksak

Hece 4+4: 8

Hiç bulunmaz böyle dilbâz
 Neler etti bana bu yaz
 Âşıkına gayet kurnaz
 (Nakarat)
 Neler etti bana bu yaz

Pek küçüktür girmez ele
 Bezme gelir güle güle
 Gönlümü pek üzdü hele

Sahife 8

Ûdî Ahmed Efendi'nin: Aksak

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Neden kalbim kırarsın bî-vefâsın
 Gönül sen nice ayrı bir belâsın
 Cefâya gaaliba pek müptelâsın
 (Nakarat)
 Gönül sen nice ayrı bir belâsın

(TRT repertuvarında Beyatiarabân makamı olarak kayıtlı)

Dede Efendi'nin: Aksak

Hece: 4+4=8

Sevdi gönlüm bir dilberi
 Kıldım fedâ cân ü seri
 Kim görse olmaz müşteri
 (Nakarat)
 Böyle güzel meh-peykeri
 Sevdimse (de) vardır yeri

Mehpâredir ol gül cemâl
 Gözler elâ kaşı hilâl
 Tarz-ı endâm hûri misâl

(Birinci mısradaki "gönlüm" kelimesi TRT Repertuvarında "gönül" olarak kayıtlı)

Nûri Bey'in: Aksak

Fâilâtün Fâilâtün

Mâilem bir nazlı yâre
 Derdime bulmaz mı çâre
 Yandı dil aşkınla nâre
 (Nakarat)
 Giyme cânım penbe hâre
 Sînem oldu pâre pâre

Dellâlzâde İsmâil Efendi'nin: Aksak

Mefâîlün mefâîlün

Seninle neş'e-yâbım (ben)
 Safây-ı hâtırımsın sen
 Mizâcın lûtf u şefkatken
 (Nakarat)
 Safây-ı hâtırımsın sen

 Seni gördük de ey gül-fem
 Gelir keyfim benim her dem
 Alır aklım benim ol dem

Sahife 9

Piyanist Ahmed Efendi'nin: Aksak

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Elimde yâd iken verd-i cemâlin
 Beni bezdirdi senden kendi hâlin
 Götülden çıka hep hayâlin
 Gözümde yok senin bezm-i visâlin
 (Nakarat)
 Sana lâyık değilmiş bu muhabbet
 Değilmişsin meğer şâyân-ı rağbet

(TRT Repertuvarında yok)

Enderûnî Hâfız Hüsni Efendi'nin: Aksak

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Düşmüş ammâ aşkı, izhâr etmiyor
 Anladın beyhûde kim zâr etmiyor
 Gel bu hâl-i ibtilâdan geç derim
 (Nakarat)
 Lezzet almış gönlüme kâr etmiyor

Etmede her hâl-i şûha imtisâl
 Eyliyor bîçâre ümmîd-î visâl
 (.....)

(İkinci kıt'anın üçüncü mısraı eksik)

Âsım Bey'in: Aksak

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Cüdâ düştü gözümden gül'izârın
 Hayâlin kaldı dilde yâdigârın
 Kemâle ermeden soldu bahârın
 (Nakarat)
 Gider mi pîş-i çeşmimden hayâlin
 Tehattür eyledikçe ben kemâlin
 Ferâmûş etme mümkün mü visâlin

Hacı Fâik Bey'in: Aksak

Feilâtün feilâtün feilâtün

Yetiş imdâdına ey serv-i bülendim
 Sana meftûn olalı zülf-i kemendim
 Yanıyor âşık-ı bîçârene rahm et
 (Nakarat)
 Sana bin cân ile âşıktır efendim

Beni sen gayre kıyas etme civânım
 Bana rahm eyle heman lûtfeyle cânım
 Bu hakîr Fâik'e hiç yok mu mürüvvet

(TRT Repertuvarında yok)

Sahife 10

Avram Efendi: Aksak

Mef'ûlü mef'âilü mef'âilü fe'ûlün

Bir dâme düşürdün ki beni bahtı siyâhım
 Billâhi bu sevdâda benim yoktur günâhım
 Etmezse inâyet bana ey çehresi mâhım
 (Nakarat)

Mutlak seni de mahvedecek âteş-i âhım

Hacı Ârif Bey'in: Ağır Aksak

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Geçmiyor eyyâm-ı mihnet, gitmiyor benden melâl
 Gönلümü şâd etmiyor bir lâhza ümmîd-i visâl
 Neş'eyâb olmak telezzüz eylemek emr-i muhâl
 Söndü benim cânımı tenvîr eden şevk-ı hayâl
 Bir daha görmez miyim mahvoldu mu her ihtimâl

İsmet Ağa'nın: Düyek

Hece: 4+4=8

Nâr-ı aşkın yaktı beni
 Değişmem cihâna seni
 Unutma gayrı bendeni
 (Nakarat)

Değişmem cihâna seni

Sanma beni sen bî-vefâ
 Etme bana cevri ü cefâ
 Dâim eyle zevk ü safâ

Hâfız Efendi'nin: Düyek

Müstef'ilün müstef'ilün

Ey dilber-i âli-neseb
 Kimlere hem-demsin bu şeb
 Fıkrım budur ey meh aceb
 (Nakarat)
 Kimlere hem-demsin bu şeb

Bunca niyâz ettim sana
 Gûş etmiyorsun dilrübâ
 Yalvarırım bildir bana

Sahife 11

Dellâzâde İsmâil Efendi'nin: Düyek

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Andelîb-i sahn-ı aşk-ı gülşenim
 Ey nihâl-i nevber-i bağ-ı irem
 Hâlimi ben kimlere şekvâ edem
 (Nakarat)
 Men tü ra ez cân ü dil üftâde-em
 Bilmiş ol sevdim seni ey gonca-fem

Âşıkım ey meh sana dil âşına
 Derd-i runsâr-ı tü giryân kerd merâ
 Var ise ben gibi âşıkın salâ

Dede Efendi'nin: Düyek

Hece: 4+4=8

Üftâdenim ey bî-vefâ
 Lâyık mıdır bunca cefâ
 Cürmün nedir bildir bana
 (Nakarat)
 Lâyık mıdır bunca cefâ

İnkâr edersin sevdiğin
 Ağyâr ile hep gezdiğin
 Bildim yalandır süzdüğün

(İkinci kıt'anın üçüncü mısraındaki "yalandır süzdüğün" kelimeleri, bazı güfte kitaplarında "yalanlar düzdüğün" şeklinde geçmektedir)

Neyzen Mehmet Efendi'nin: Düyek

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Bugün hiç bakmadın ey meh yüzüme
 Harâm oldu bu şeb uyku gözüme
 Gelirsen bir gün olur da sözüme
 (Nakarat)
 Harâm oldu bu şeb uyku gözüme
 Hayâl-i vaslını kurdum oturdum
 Bu gece subh olunca öyle durdum
 Yârın teşrîfini gayetle kurdum

Rif'at Bey'in: Düyek

Müstef'ilâtün müstef'ilâtün

Almak dilersen bu dil-rübâyı
 Seyr eyle yâhû çeşm-i elâyı
 Takmış peşine bin müptelâyı
 (Nakarat)
 Seyr eyle yâhû çeşm-i elâyı

Bin türlü sözler gûşuna girmez
 Dâmân-ı vasla eller erişmez
 Dâm-ı visâle kendini vermez

Sahife 12

Civan Ağa'nın: Düyek

Hece: 6+5=11

Bir acaip hâb-i gaflete düştüm
 Ne uyutur beni ne uyandırır
 Nihâyetsiz gam-ı hicrâna düştüm
 (Nakarat)
 Günden güne bana dert kazandırır

Sana âşık oldum diye ey peri
 Bunca istiğnânın var mıdır yeri
 Bilmez misin a sevdiğim ekseri
 (Nakarat)
 Âşıkı çok cevri ü nâz usandırır

Klârnet İbrahim Efendi'nin: Düyek

Hece: 6+5=11

Arzun ne ise âgâh et sen beni
 Gözlerim görmek ister dâim seni
 Âteş-i hicrinle yaktın sen beni
 Gözlerinle gör efendim sen beni

(Dördüncü mısraında bazı kaynaklara göre küçük cümle farklılığı görüldü)

Kanuni Nâzım Efendi'nin: Düyek

Hece: 8+7=15

Sevdiğim çeşm-i siyahım niçin benden kaçarsın
 Ağlatırsın, inletirsin, bana kaşın çatarsın
 Âhû gözlüm, şirin sözlüm, neden baygın bakarsın
 (Nakarat)
 Ağlatırsın, inletirsin, bana kaşın çatarsın

Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Ehl-i dil isen kendine zevk eyle cefâyı
 Mihnethle bulur âşık olan zevk u safâyı
 Sermest-i mey ol bir yana at fikr-i sivâyı
 Sermâye-i hazz eyle hemen aşk u havâyı

(Nakarat)

İç bâde güzel sev var ise akl ü şuûrun
 Dünya var imiş ya ki yok imiş umûrun

Dehrin olamaz derdine âlâmına pâyân
 Zîrâ ne yeter ne tükenir mihnet-i devrân
 Pür-neş'e ol eğlen mey ü mahbûb ile her an
 Ömrün geçirir zevk ile her sâhib-i irfân

Sahife 13

Hacı Fâik Bey'in: Devr-i Hindî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Levm eder tâ haşre dek gönlüm bana
 Ben bu cânı sana etmezsem fedâ
 Bilmiş olsun cümle yâr ü âşinâ

(Nakarat)

Âşıkım kayd-ı hayat ile sana

Yıkma, kalb ü hâtırım vîrânedir
 Hasret-i rûyınla dil dîvânedir
 Bana halk aklım gibi bîgânedir

(İkinci kıt'anın birinci mısraındaki "yıkma" kelimesi, bazı güfte kitaplarında "bakma" olarak geçmektedir)

Rif'at Bey'in: Devr-i Hindî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

İltifâtın eyledi ihyâ beni
 Kem nazardan saklasın mevlâ seni
 Zîb-i bağ-ı nâz edip sen gülteni
 (Nakarat)
 Kem nazardan saklasın mevlâ seni

İntizâm-ı câmeden vârestesin
 Nûra teşbîh eylesem şâyestesin
 Verd-i nâzım nâzik ü gül-destesin

Dede Efendi'nin: Sengin Semâî

Hece: 5+5=10

Dil bir güzele meyl etti hele
 Fâş etme ele sevdim ben seni
 (Nakarat)
 Gel gel dil sevdi seni (mükerrer) aman
 Rûyinde beni aman ol sîm gerdeni yaktı bendeni

 Samur gibi kaş, on altıdır yaş
 Gel eyleme fâş sevdim ben seni

Üdî Âfet Efendi'nin: Sengin Semâî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Nâzenînim doymak olmaz çehre-i gül-fâmına
 Nâzına, rûhsârına, güftârına, endâmına
 Her günâhın çekerim ümîd-i visâlin nâmına
 (?) sevdiğim çâreden âlâmına

(TRT Repertuvarında yok)

Sahife 14

Rif'at Bey'in: Mandıra

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Senin aşkın gamı attı beni engin-i hicrâna
 Yanar âteşle cismim dalsa da nâ-yâb-ı ummâna
 Biraz tatlı su serp cana aman şu kalb-i sûzânâ
 (Nakarat)
 Sirişkim seyl sukûn gelsin ey şûh çeşm-i giryâna

N'olur vaslınla bir kerre beni sen eylesen dil-şâd
 Yed-i lûtfunla gamlardan buyursun gönlüme âzâd
 Yeter artık ki hicrinle nice dem eylerem feryâd

(İkinci dörtlük bulundu)

Hristaki'nin: Türk Aksağı

Müstef'ilün müstef'ilün

Âyîne-yi al destine
 Bak dîde-î sermestine
 Görmek istersen neş'eyi
 (Nakarat)
 Bak dîde-î sermestine

Aç sîne-î sîmin-beri
 Saç üstüne zülf-i teri
 Âyîne-de bu hâl ile

(TRT Repertuvarında yok)

Hacı Ârif Bey'in: Türk Aksağı

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Seyl-i âteşten emîn olmaz yapılmış hâneler
 Rahat isterlerse mâ'mûr olmasın virâneler
 Bir gelen bir dahî gelmez baksana ey dehr-i dîn
 (Nakarat)
 Böyle tekdir eylemez mihmânı sâhib-haneler

Sahn-ı tenin aşka sığsa cûş eden hâlât-ı aşk
 Eylemezdi azm-i sahrâ-yı umûm âvâreler
 Bûy-ı dâmân-ı şarâb-âlûde eyler halkı mest
 (Nakarat)
 Ben o şerhoşum ki gezdim bunca yıl meyhâneler

(İkinci dörtlük bulundu)

Hacı Ârif Bey'in: Türk Aksağı

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Eski nesîm-i nev-bahâr, âçıldı güller subh-dem
 Açsın bizim de gönlümüz, sâkî medet, sun câm-ı Cem
 Erdi yine ürdîbehişt, oldu havâ anber-sirişt
 (Nakarat)
 Âlem behişt ender behişt, her gûşe bir bağ-ı irem

Gül devri, ıyş eyyâmıdır, zevk u safâ hengâmıdır
 Âşıkların bayrâmıdır, bu mevsim-i ferhunde-dem
 Dönsün yine peymâneler, olsun tehî humhâneler
 (Nakarat)
 Raks eylesin mestâneler, mutripler ettikçe negam

Sahife 15

Hacı Ârif Bey'in: Ağır Aksak

Müstef'ilün müstef'ilün

Ey gül-nihâl-i işve-bâz
 Âşûb-ı cân ü şîve-sâz
 Gönlüm sana eyler niyâz

(Nakarat)

Sahrâlara azm edelim
 Tenhâca bir bezm edelim

Sun nâz ile câm-ı mülû
 Mest eyle gel mahzûn dili
 Bâğ-ı safânın bülbülü

(Nakarat)

Bîmen Efendi'nin: ?

Mef'ûlü mef'âilü mef'âilü fe'ûlün

Rast geldi gönül çeşm-i sitemkâr-ı nigâre
 Ben derdime düşdüm ararım çâre ne çâre
 Lokman bulamaz çâre yazık kalb-i zâre

(Nakarat)

Ben derdime düşdüm ararım çâre ne çâre

Her darbeye bin türlü elem hissederim ben
 Nabzım duruyor titriyor kalbim vururken
 Doğdum doğalı olmadım âzâde bu gamdan

(İkinci dörtlük bulundu, ikinci mısraında vezin düzensiz)

Âsım Bey'in: Türk Aksağı

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Hâbgâh-ı yâre girdim arz için ahvâlimi
 Bir perîşân hâlini gördüm unuttum hâlimi
 Sâkiten icrâ ederken dîde eşk-i âlimi
 (Nakarat)
 Leblerinde, sînesinde gizlenen âmâlimi
 Leblerimle topladım tebrîk edin ikbâlîmi

İftirâk-ı yâr ile olmuş dilim pek dâğdâr
 Âh çekerdim hicr ile bülbül gibi leyl ü nehâr
 Çok şükürler şimdi oldum her cihetle bahtiyâr

(Bazı kaynaklarda yazılmamış olan ikinci dördlük incelendi)

Dede Efendi'nin: Yürük Semâî

Hece: 6+5

Yüzündür cihânı münevver eden
 Fedâdır yoluna bu cân ü bu ten
 Seninçün yandığım nedendir neden
 Senden midir, benden midir, dilden midir bilmem bu âh
 Niçin sen kıyarsın acep dostuna
 Kapıldım elâ gözlerin mestine
 Mâilim ol gonca gülün üstüne

Sahife 16

Rahmi Bey'in: Çifte Sofyan

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Aşka düştüm âşık-ı âvâreyim
 Âh ben bî-çâre pek bî-çâreyim
 Âlem-i mihnette bir gam-hâreyim
 (Nakarat)
 Âh ben bî-çâre pek bî-çâreyim

Yârim istiğnâ-nümûn aşkım füzûn
 Hicr ile gönlüm hazîn hâlim zebûn
 Tâliim dîn-ı sağır bahtım nigûn

(İkinci dördlük bulundu)

Osman Bey'in: Curcuna

Müstef'ilün müstef'ilün

Bin cân ile sevdim seni
 Lûtf eyle şâd et bendeni
 Sensin mürüvvet madeni
 (Nakarat)

Lûtf eyle şâd et bendeni

Sen var iken ey mâh-rû
 Bir şûha etmem ser-fürû
 Hasret-keşim çoktan berû

Cemil Bey'in: Curcuna

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Şebâbet gitti de elden başımdan gitmiyor sevdâ
 Tükendi tâkat u tâbım muhabbet bitmiyor hâlâ
 Terakkî etmede sinnim tedennî etmiyor aslâ
 (Nakarat)

Hayâtım mahvolup gitti muhabbet bitmiyor hâlâ

Cefâ-yı yârı çekmek hâriç ammâ iktidârımdan
 Muhabbet hissi çıkmaz bir dakîka kalb-i zârımdan
 Ölüsem de bu feryâdı işitsinler mezârımdan

Sıddık Bey'in: Curcuna

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Belâ-yı firkaî cânâ hayâle oldu gam-fermâ
 Tahammül kalmadı zîra vücûdum yandı ser-tâpâ
 Semâ-yı kalbime ey mâh tulûundan beri sen âh
 (Nakarat)

Harâbettin beni billâh nedir bu şiddet-i sevdâ

Niçün ol peyker-i garrâ cefâ eyler bana hayfâ
 Vaslın için dil-i şeydâ figaan eyler hezâr-âsâ
 Derûn-ı sîneden her gâh geçer bir nâle-i cân-gâh

(İkinci dörtlük bulundu)

Sahife 17

Rif'at Bey'in: Yürük Sofyan

Hece: 8+8=16 ve 8+7=15

Karlı dağı aştım geldim, aşk oduna düştüm geldim
 Ben yâre kavuştum geldim, ben gönlümü aldurdım
 (Nakarat)

Gül benzimi soldurdum, nazlıca yardan ayrıldım
 Dağlara düştüm geldim

Benim ol dîdesi pür-hûn zülfün gibi kaddın mevzûn
 (.....)

Bakın şu kaşları yaya, cemâli benziyor aya
 Aşkıdır bana sermâye, ben gönlümü aldurdım

(İkinci beyitin ikinci mısraı eksik)

Rif'at Bey'in: Curcuna

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Gamdan âzâde heman dünyâda bir meyhânedir
 Def-i gam etmek için âlet ise peymânedir
 Neş'e-yi, zevk-i, meyi tahkîr eden dîvânedir
 (Nakarat)

Gam gelir, şâdî gider çün dil misâfirhânedir
 Def-i gam etmek için âlet ise peymânedir

Son peyâm-ı câm-ı meyden ki hayat tâzedir
 Neş'e vermek bâdeye mahsûs minnet sâzedir
 Sâki-i meclis bizim çün ten hemân pek tâzedir

(İkinci dörtlük bulundu)

Rifat Bey'in: Curcuna

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Bâd-ı âhımdır seni berbâd eden
 Bak ne hâle girdin ey nâzik-beden
 Âşıka cevır eylemekten işte sen
 (Nakarat)
 Bak ne hâle girdin ey nâzik-beden

Etmeyim de neyleyim ben âh ü vâh
 Gül yüzün bâd-ı hazân etti tebâh
 Bir daha âyîneye etsen nigâh

(Birinci mısradaki "seni berbâd eden" kelimeleri, TRT repertuvarında
 "sana tesir eden" olarak kayıtlı)

Dede Efendi'nin: Curcuna

Fâilün fâilün fâilün fâilün

Yine bir gülñihâl aldı bu gönlümü
 Sîm-ten, gonca-fem, bî-bedel ol güzel
 Âteş-i ruhleri yaktı bu gönlümü
 (Nakarat)
 Bir edâ, bir cefâ, pek küçük, pek güzel

Görmedim kimsede böyle bir dîlrübâ
 Böyle kaş, böyle göz, böyle el, böyle yüz
 Âşıkın bağrını üzmeğe göz süzer
 (Nakarat)
 El'aman, el'aman her zaman ol güzel

Sahife 18

Hacı Fâik Bey'in: Curcuna

Mefâilün mefâilün feûlün

Nihansın dîdeden ey mest-i nâzım
 Bana sensiz cihanda cân ne lâzım
 Benim sensin felekte sâye-sâzım
 (Nakarat)

Bana sensiz cihanda cân ne lâzım

Sezâdır mâtemin tutsa felekler
 Sana insan değil ağlar melekler
 Hebâya gitti hep bunca emekler

Hacı Ârif Bey'in: Curcuna

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Neyledi gör bana ol mâh-ı mehi
 Dâme düşürdü bu dîl-i vâlihi
 Keşterim aşk ile deşt-i tehi
 Nâle vü efğanımı sanma tehi
 (Nakarat)

Ah minel aşk-ı ve hâlâte
 İhrâk-ı kalbi biharâte
 Ma nazarül ayn ilâ gayriküm
 Uksimi billahi ve ayâte

Vârımı yoğumu satıp bir pula
 Girdim o dem ez dîl ü cân bu yola
 Da'vâ-yı aşk eder isem ger n'ola
 Çille-i aşkı çekene aşk ola

(Üçüncü dörtlük bulundu)

Ali Efendi'nin: Curcuna

Müfteilün müfteilün fâilün

Anlatayım hâlimi dil-dâre ben
 Derd-i firâka arayım çâre ben
 Sabredeyim nice bir âzâre ben
 (Nakarat)
 Yaş dökeyim, yalvarayım yâre ben

 Çerh-i sitemkâre ricâ eylemem
 Kaddimi bî-hûde dü-tâ eylemem
 Kimseden ümmîd-i devâ eylemem

Hacı Ârif Bey'in: Curcuna

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Âşık oldur kim kılar cânın fedâ cânânına
 Meyl-i cânân etmesin her kim ki kıymaz cânına
 Cânını cânâna vermektir kemâli âşıkın
 (Nakarat)
 Vermeyen can îtirâf etmek gerek noksânına

 Aşk resmin âşıkâ öğrenmek gerek pervânededen
 Kim yakar gördükde şem'in âteş-i sûzânına
 Kimseler cânân için can vermeye lâf etmesin
 (Nakarat)
 Kim geliptir bu sıfat ancak Fuzûlî şânına

Sahife 19

Rif'at Bey'in: Curcuna

Mefâilün mefâilün

Gözümnden ey perî-rûyum
 Niçin oldun nihân söyle
 Bana rahmet helâk oldum
 (Nakarat)
 Gel üzme bendeni böyle

 Beni cevrin nizâr etti
 Dü çeşmim eşk-bâr etti
 Sükûtun câna kâr etti

Hacı Ârif Bey'in: Çifte Sofyan

Mefâîlün mefâîlün feûlün

(Of) Mükedder derd-i peyder-peyle şimdi

Gönül eğlenmiyor bir şeyle şimdi

Ne meyle, ne nevâ-yı ney'le şimdi

(Nakarat)

Gönül eğlenmiyor bir şeyle şimdi

Muhabbet vâsıl olmuşdu kemâle

Geçenler benzedi hâb u hayâle

Nihâyet yok mudur bilmem bu hâle

Hacı Fâik Bey'in: Çifte Sofyan

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Mükemmel neş'e-dârız meyle şimdi

Gönül eğlenmede her şeyle şimdi

Def ü üd ü kemân ü neyle şimdi

(Nakarat)

Gönül eğlenmede her şeyle şimdi

Muhabbet olmadan vâsıl kemâle

Zaman bulmuştum ikmâl-i visâle

Ne dersin şimdi Fâik (sen) bu hâle

(İkinci dörtlük bulundu TRT Repertuvarında yok)

Hristaki'nin: Çifte Sofyan

Hece: 4+3=7

Çalırma bak efede, haydindi efede
 Nasıl durmuş tepede, haydindi tepede
 Açık saçık bele de, haydindi belede
 Tırabulus fesede, haydindi fesede

(Nakarat)

Başı göğre eriyor, haydindi eriyor
 Bulutlara giriyor, haydindi giriyor

Efe delikanlıdır, haydindi kanlıdır
 Şanlıdır hem atlıdır, haydindi atlıdır
 Gözleri dumanlıdır, haydindi dumanlıdır
 Sanki dokuz canlıdır, haydindi canlıdır

(Nakarat)

Feleğe taş atıyor, haydindi atıyor
 Halka tavra satıyor, haydindi satıyor

Sahife 20

Garbis Efendi'nin: Curcuna

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Bir lâhza rehâ bulmadı âlâm-ı cihandan
 Kurtulmadı bî-çâre gönül âh ü figandan
 Rencîde olur dem-be-dem evzâ-ı zamandan

(Nakarat)

Kurtulmadı bîçâre gönül âh ü figandan

Yıllarca esir etti beni Leylî edâya
 Ferhâd gibi ârâm-ı dili verdi hevâya
 Uğrattı felek başımı bin türlü belâya

Kemanî Tatyos Efendi'nin: Curcuna

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Meyl-i lâ'linle dîl mestâne olsun
 Aman sâkî getir bir tâne olsun
 Gönül kâşânesi meyhâne olsun

(Nakarat)

Aman sâkî getir bir tâne olsun

Hacı Ârif Bey'in: Katakofti

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Vuslatından gayrı el çekdim yeter bî-vefâ
 Dil-fikâr etdin beni şimden-gerü eyle safâ
 Hicr-i sûzânımla her ân eyledin cevır ü cefâ
 (Nakarat)
 Dil-fikâr etdin beni şimden-gerü eyle safâ

Hicr-i sûzânınla her gâh çürüyor cism ü benim
 Âh ü zârım böyle oldu şimdi dağlar meskenim
 Sanki dersen sana te'sîr etmiyor âhım benim

(İkinci dörtlük bulundu)

Rif'at Bey'in: Katakofti

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Yüz çevirse sevdiğim bu bende-i bî-çâreden
 Olsa âlem bir yana vaz geçmem ol-mehpâreden
 Tığ-i cevriyle görünmez olsa sînem yaradan
 (Nakarat)
 Olsa âlem bir yana vaz geçmem ol-mehpâreden

Ol şeh-i hüsne yanıp yakılmada bir âşıkım
 İltifât-ı lûtfuna zanneylerim ki lâyıkım
 Hâsılı dönmem gönül da'vâ-yı aşkıta sâdıkım

3.2.2. Nihâvend faslının metin çalışması:

Sahife 23

Hacı Fâik Bey'in: Beste-i Zencîr

Mefâilün feilâtün mefâilün fa'lün

Visâl-i yâra gönül sarf-ı himmet istermiş
Gelir imiş o perî bezme dâvet istermiş
Gönül ki sâye-i lûtfunda neş'e bulmak için
Zemîn-i sînede bir ser-kaamet istermiş

Cânım yele lel lele lel lel lel li
Mîrim yâ lâ yele lel leli vay
Yâr sarf-ı himmet istermiş

Hacı Ârif Bey'in: Beste-i Çenber

Mef'ûlû fâilâtû mefâilû fâilün
(fa'lün)

Gâh-i gönül firâkın ile derd-nâk olur
Gâh-i hevâ-yı vaslın ile sîne-çâk olur
Bir kez nigâh-ı merhamet ile terâhum et
Yoksa hücûm-u gamzen ile dil helâk olur
Herçi bâd â bâd ile eyyâm olur

(Beşinci mısradâ vezin düzensiz)

Hacı Fâik Bey'in: Nakış Semâî

Mef'ûlû mefâilû mefâilû feûlün

Rahm eyle bana kalmadı hiç tâb-ı tüvânım
Gayrı kime arz eyleyeyim hâlimi cânım
Senden umarım mihr-i vefâyı a civânım
Gönlüm de senin ben de senin şâh-ı cihânım
Efendim artık ilâ âhire.....

(Meyanhâne)

Senin cânâ firâkınla bu Fâik çâre-sâz kaldı
Devâ ancak visâlindir dil-i dembeste-i zâre

(TRT Repertuvarında yok)

Ali Efendi'nin: Yürük Semâî

Mef'ûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn

Bilmezdim özüm gamzene meftûn imişim ben
 Âfet-zede, dil haste, ciğer-hûn imişim ben
 Ter dilli ter dilli ter dilli tene nen nâ tene dir ney (mükerrer)
 Gel gel gel işve-bâzım gel gel gel çâre-sâzım
 Sevdı seni can ey şeh-i hûbân
 Lûtfeyle aman bendene ey nazlı civân vay
 Âfet-zede, dil haste, ciğer-hûn imişim ben
 (Meyanhâne)
 Sevdâ-zedesin sen dediler zülfüne söyle
 Çeksin beni zencîre ki Mecnûn imişim ben

Sahife 24

Rif'at Bey'in: Ağır Aksak

Fâilâtûn fâilâtûn fâilûn

Nâr-ı aşkınla senin ey nev-civân
 Döndü âteş-zâre cism-i nâtüvân
 Hasret-i hâlinle hâl oldu yaman
 (Nakarat)
 El amân âhû bakışlım el amân
 Sîne-i mecrûhum ey can pâresi
 Göz göz oldu hasretinle yâresi
 Lûtfuna kaldı bu zahmın çâresi

Hacı Ârif Bey'in: Ağır Aksak

Fâilâtûn fâilâtûn fâilâtûn fâilûn
(fa'lûn)

Ahteri düşkün garîb ü âşık-ı âvâreyim
 Gün gibi deryâ-yı aşkında gezer bî-çâreyim
 Sana kul oldum kapından gayrı kime varayım
 (Nakarat)
 Şivekârım sen dururken ben kime yalvarayım
 Bir melek-sûret güzelsir serv-i hoş-reftârsın
 Mah-rûlarda nazîrin yok misilsiz yârsın
 Âşıkın hâline rahm eyleyici dildârsın

Kemânî Tatyos Efendi'nin: Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Âh cânâ firkatinle sînemi ben dağlarım
 Yâd edip eyyâm-ı vaslı dem-be-dem kan ağlarım
 Şimdi mâtemgîr-i hicrânım siyehler bağlarım
 (Nakarat)
 Yâd edip eyyâm-ı vaslı dem-be-dem kan ağlarım

Kimlere arz eyleyim ahvâlimi bîcâreyim
 Vâdi-i hasretde kaldım böyle bahtı kâreyim
 Bîkes ü me'yûs-i aşkım derdi çok âvâreyim

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ye's-i mâtem tutmak ister haşre dek gönlüm benim
 Nâr-ı hasret yaktı cânım mahvolup cism ü tenim
 İstiyor görmek gözüm kalb eyliyor ah ü enin
 (Nakarat)
 Nâr-ı hasret yaktı cânım mahvolup cism ü tenim

(TRT Repertuvarında yok)

Sahife 25

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Sevdiğim lûtfeyleyip gelmez misin imdâdına
 Aşkın olmuştur sebep tecrîh ile berbâdına
 Nûr-ı çeşmim dikkat et bir kerre şu feryâdına
 (Nakarat)
 Aşkın olmuştur sebep tecrîh ile berbâdına

Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Mef'ûlû fâilâtü mefâilü fâilün

Vakfeyleyende aşk idi dildâre gönlümü
 Lâyık görende yâr imiş âzâre gönlümü
 Dûçâr edende ta'na-i ağıyâre gönlümü
 Şimdi kiminle eyleyem âvâre gönlümü
 (Nakarat)

Yâre açınca yâre açar yâre gönlümü

Yansın belâ-yı âteşine muîd-i vefâ
 Rüyâ kadar da sürmedi hayfa dem-i sefâ
 Zehrâbe-i felâket imiş sunduğu devâ
 Takıp kemend-i zülfüne âvâre gönlümü

(İkinci dörtlük bulundu)

Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Müstef'ilâtün müstef'ilâtün

Meyler süzölsün meydâne gelsin
 Meclis donansın peymâne gelsin
 Mahmûr-ı nâzım cevîâne gelsin
 (Nakarat)

Âhû bakışım seyrâne gelsin

Giryân olurken hep firkatiyle
 Şâdoldu işte dil vuslatıyla
 Ol mehveşi hiç bu nahvetiyle
 (Nakarat)

Kimler umardı imâne gelsin

(İkinci dörtlükteki "îmâna" kelimesi bazı güfte kitaplarında "şâdâna" şeklinde geçmektedir)

Hacı Fâik Bey'in: Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Bülbülü dem-bes-te etti nâle-i feryâd-ı dil
 Dil figaan ettikçe gonçe-dehânım sen de gel
 Çünkü sen bir kere gelsen açılır bin tane gül

(Nakarat)

Kâse-i çeşmimdeki kandır sakın zannetme mül

Derd-i aşkıdır beni bülbül gibi nâlân eden
 Âteşi hicrindir her dem sînemi sûzân eden
 Kahr ü cevrendir ki ey meh bağrımı pür-hûn eden

(Küçük cümle farklılıkları görüldü)

Sahife 26

Şevki Bey'in: Aksak

Mefâilün mefâilün feülün

Neler çektim zaman dilberlerinden
 Halâs olsam (ben) artık ellerinden
 Dönerler pek çabuk her sözlerinden

(Nakarat)

Halâs olsam (ben) artık ellerinden

(TRT Repertuvarında yok)

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Aksak

Fâilâtün feilâtün feilâtün fa'lün

Ömrümü, gönlümü rûhûm sana vakfetmişken
 Kalbini benden alıp başkasına verdin sen
 Gayrı mâtem tutayım haşre kadar hecrinden

(Nakarat)

Kalbini benden alıp başkasına verdin sen

Ethem Efendi'nin: Aksak

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü fe'ûlün

Gönlüm yine bir âteş-i hicrâne dolaştı
 Sevdâ-yı muhabbet başıma gör neler açtı
 Bu hâl-i perîşânıma düşman bile şaştı
 (Nakarat)
 Sevdâ-yı muhabbet başıma gör neler açtı

Gönlümde benim etti eser aşk-ı muhabbet
 Uğrunda fedâ etmeye cân cânıma minnet
 Zârî kuluna bir kerecik eyle mürüvvet

(İkinci dörtlük bulundu)

Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Hece: 4+4=8

Benim gönlüm kaldı sende
 Gönül senden ayrılır mı
 Yüzbin cefâ eylesem de
 (Nakarat)
 Gönül senden ayrılır mı

 Nice bin bî-bedel olsa
 Medhi yüzbin gazel olsa
 Cümle âlem güzel olsa

Sahife 27

Markar Ağa'nın: Aksak

Duraksız 8'li hece

Veya bozuk Mefâîlün mefâîlün

Benim hâlim yaman haldir
 Hicâbı aradan kaldır
 Diler öldür, diler güldür
 (Nakarat)
 Hicâbı aradan kaldır

Hâlimi ettim ifâde
 İltifât et bana sâde
 Bu gece bezm-i safâda

(Vezin düzensiz)

Âsım Bey'in: Türk Aksağı

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Açtı firkat yâreler dilde peri
Olmuyor merhem akan çeşmim teri
Şimdi Leylâ-veş gezerim serseri
(Nakarat)
Gel canım üzme arslanım beni
Âh efendim özlüyor cânım seni
(Dördüncü mısradaki vezin düzensiz)

Ûdî Âfet Efendi'nin: Türk Aksağı

Mef'ûlü mefâilü mefâilü fe'ûlün

Bir âşık-ı dil-hasteyi dil-şâd edecek yok
Sûzân olana çâre ne, imdâd edecek yok
Feryâd ederim halbuki bir dâd edecek yok
(Nakarat)
Sûzân olana çâre ne, imdâd edecek yok

Bir can yakıcı akl-alıcı dilbere düştüm
Sevmem diyemem sevdim onu dillere düştüm
Ah ben ne garîbim ki bugün ellere düştüm
(İkinci dörtlük bulundu)

Karnik Garmiryan Efendi'nin: Aksak

Müstef'ilâtün müstef'ilâtün

Meftûnun oldum (ey) dil-pesendim
Mecbûrun oldum zülf-i kemendim
Hayrânın oldum ey bî-menendim
(Nakarat)
Allah için rahm-et (ey) efendim
(TRT Repertuvarında yok)

Sahife 28

Hacı Ârif Bey'in: Türk Aksağı

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Neden tâ subh olunca eşk-bârım
 Nedendir böyle oldu girye-kârım
 Hevâ-yı zülfün aldı ihtiyârım
 (Nakarat)

Ne çâre tîre-baht-ı rûzgârım

Geçer âlâm-ı hicrinle zamanım
 Tahammül-sûz olur ah ü figaanım
 Tutuştu lâne-i sabr ü tûvânım

Galip Bey'in: Türk Aksağı

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Dem-i sohbetle bîhûş olduğum gördükte cânânım
 Humâr-ı bâdeye atfeyledi hâl-i perîşânım
 Dedim hasretle bakıp çeşmine mâye-i cânım
 (Nakarat)

Beni sermest eden bâde değil baygın nigâhındır

Geçer te'sir-i mey bâkîdir ancak mest-i sevdâ
 Eder gamze-i çeşmin gönülde hatt-ı nev-peydâ
 Aman ayırma benden dîde-i sehhârın zîrâ

(TRT Repertuvarında yok)

Hacı Ârif Bey'in: Türk Aksağı

Mef'ûlû mefâîlû mefâîlû feûlün

Ben bûy-i vefâ bekler iken sûy-i çemenden
 Aldım boyumun ölçüsünü serv-i semenden
 Âzâr-ı hezâr etse de vaz geçse de benden
 (Nakarat)

Geçmez yine şeydâ gönül ol gonca-dehenden

Gül üstüne gül koklaması tûl-i emeldir
 Bir gül yeter âşık olana darb-ı meseldir
 Âlem bana mahzûn deseler nâ-be-meheldir

Civân Ağa'nın: Devr-i Hindî

Feilâtün feilâtün feilün
(Fâilâtün)

Dil seni sevmeyeni sevmeye lezzet mi olur
Olsa da böyle muhabbette hakikat mı olur
Yek-cihet olmaz ise dilde muhabbet mi olur

(Nakarat)

Aldanıp sevmeyeni can vererek sevmemeli
Aklını başına al herkes için olma deli

Kanma her bir dil için va'd-i vefâ-yı aşka
Söz verir sonra da yanmaz o belâ-yı aşka
Aşk ola ol dile ki râzı kazâ-yı aşka

(İkinci dörtlük bulundu)

Sahife 29

Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî

Mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün

Aşk âteşi şînemde yine şûle-feşândır
Şevk-i rûh-ı dildâr ile çeşmim dolu kandır
Bî-çâre gönül derd ile bî-tâb ü tüvândır
Bu hâle koyan hep beni bir yosma civândır

(Nakarat)

Yektâ-yı zaman şûh-i cihân rûh-i revândır
Âh-ı nigehe akla ziyân âfet-i cândır

Lâ'l-i lebidir neşve-i mül turrası sünbül
Reng-i rûh-ı hûb-gerdesi revnâk-şikenî gül
Olmaz hele bu hüsn ile akranı tahayyül
Sînem gibi çâk oldu giribân-ı tahammül

(Nakarat)

Ah ol büt-i tannâz ki bî-rahmü emândır
Müjgânları peykân-ı kaza kaş-ı kemândır

Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî

Mef'ûlû mef'âilû mef'âilû fe'ûlûn

Mahzûn ise dil anda safâ cilve-ger olmaz
 Meksûr olan âyîne de aks-i suver olmaz
 Meydân-ı muhabbettir efendim neler olmaz
 Sînem gibi çevgân-ı belâya siper olmaz
 (Nakarat)

İnsan olan envâ-ı vukûâtâ memerdîr
 Her dem geçer amma gama sabretme hünerdir

Fırkat-zede olmaz sitem her dehr ile nâlân
 İslanmış olan eylemez endîşe-i bârân
 Ben göğsümü ettim hedef mihnet-i devrân
 Gönüm gibi tîr-i gamım dehre siper olmaz

(İkinci dörtlük bulundu)

Sahife 30

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Devr-i Hindî

Fâilâtûn fâilâtûn fâilâtûn fâilûn

Çeşm-i hüsnün arz olunsa hâlet-i mestânesi
 Ben gibi sen de olurdun çeşminin dîvânesi
 Şöhret almış gönümün sevdâ-yı mecnûnânesi
 (Nakarat)

Göze gelmem bu işve-yâr güzelim bir nûr tânesi
 Sevdiğim mahmûr gözündür gözlerin şâhânesi

(TRT Repertuvarında yok, ayrıca dördüncü mısra anlam bakımından zayıf)

Mahmut Paşa'nın: Devr-i Hindî

Mef'âilûn mef'âilûn

Beni sevmiş iken evvel
 Cefâdan çekmez oldu el
 Merâkımdır haber ver gel
 (Nakarat)

Aceb kimdir bize engel

Gelirdin meclise erken
 Sarardım ince belden ben
 Nice düştüm cüdâ senden

Ali Bey'in: Devr-i Hindî

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Sevdim yine bir şûh-i dil-âra pek ilerde
 Elbet de gönül vuslatın ister de diler de
 Bir kaaş-ı kemân, fitne-i cân, âfet-i devrân
 (Nakarat)

Emsâli bulunmaz onun evsâfı nelerde

İnanma dedim dîde-i dil merdüm-ü çeşmin
 Güldü, dedi mestânedir, oynar da güler de
 Bu girye-i şehnâzıma tân eyleme emr a
 (Nakarat)

Böyle kuzudan ayrılan ağlar da meler de

Mahmud Paşa'nın: Sengin Semâî

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Âteş-i aşkınla sûzân oldu dil
 Kayd-ı zülfünden rehâ mümkün değil
 Bendeki hâl-i perîşandır delil
 (Nakarat)

Kayd-ı zülfünden rehâ mümkün değil

Kalb-i nizârım nâr-ı sevdâ dağladı
 Eşk-i çeşmim firkatinle çağladı
 Boynumu baht-ı siyâhım bağladı

Sahife 31

Misak Ağa'nın: Sengin Semâî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Bir nigehle yaktın ey meh-veş teni
 Ah n'olaydı görmeyeydim ben seni
 Sabrı müşkil derde uğrattın beni
 (Nakarat)

Ah n'olaydı görmeyeydim ben seni

Bilmezem bu hâl ne hâldir nevcivân (Bu mısrada vezin eksik)

Kendi hâlimde gezerken bir zemân

Bir kazâya düştü gönlümde nihân

(İkinci dörtlük bulundu)

Bîmen Efendi'nin: Sengin Semâî

Mef'ûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn

Baktım yüzünün hâline de âlî sandım
 Dost sûretine girmiş o düşmandan usandım
 Aldandıkça, yandıkça kandım inandım
 (Nakarat)
 Dost sûretine girmiş o düşmandan usandım

Ümmîd-i vefâ beklemem artık o nazardan
 Kör bir kişiye dönme zarar gördüğü yerden
 Tefrîk edemem gözlerinin hayrını şerden

(İkinci dörtlük bulundu)

Rahmi Bey'in: Türk Aksağı

Mefâîlûn mefâîlûn mefâîlûn mefâîlûn

Süzüp süzüp de ey melek o çeşm-i nîm-hâbını
 Neden ya râğbet etmemek, dağıtmağa sehâbını
 Gönül beğendi sevdi pek, hitâbını cevâbını
 İç imdi iç şarâbını ko bir yana hicâbını

Hâşim Bey'in: Ağır Düyek

Fâîlâtûn Fâîlâtûn Fâîlûn

Saklasın Rabb'im kederlerden seni
 Pâdişâhım eyledin ihyâ beni
 Dil-harâb etmişiken çerh-i deni
 (Nakarat)
 Pâdişâhım eyledin ihyâ beni

Renc-i hâtır vermesin mevlâ sana
 Şevketin bulsun dem-â-dem îtilâ
 Oldu ihsânınla dîdem rûşenâ

Sahife 32

Rızâ Efendi'nin: Düyek

Müstef'ilün müstef'ilün

Bir tıfl-ı nevreste fidân
 Dil-bâz (ve) gaayet mihribân
 Mecbûr olur görse cihân
 (Nakarat)
 Ol şîrin esmer dil-sitân
 Şebbûy-i sahn-ı gül-sitân

Âhû gibi gözler süzer
 Bülbül gibi sözler düzer
 Sünbül gibi zülfün çözer

(TRT Repertuvarında yok)

Üdî Âfet Efendi'nin: Düyek

Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûlün

Günden güne efsûn oluyor kaale-i âhım
 Yok zerrece artık çekecek tâb-ı tûvânım
 Afv-et meleğim her ne ise cürm ü günâhım
 (Nakarat)
 Yok zerrece artık çekecek tâb-ı tûvânım

(TRT Repertuvarında yok)

Ethem Efendi'nin: Çifte Sofyan

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

İnfiâlim tâli-i nâ-sâzedir
 İnkisârım çerh-i bî-enbâzedir
 Yâr elinden çektiğim hamyâzedir
 (Nakarat)
 İhtiyar olsam da gönlüm tâzedir

Gitmiyor dilden hayâl-i zülf-i yâr
 Gözlerimden kan akar leyl ü nehâr
 Kıldı ahvâlîm perîşan rûzgâr

Hacı Ârif Bey'in: Çifte Sofyan

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Buna hiç şüphe yok ey gül-nihâlim
Cihanda vuslatındır hep hayâlim
İnanmaz mı buna kalbin a yârim

(Nakarat)

Cihanda vuslatındır hep hayâlim

Felekten gayrı gönlüm oldu bîzâr
O rütbe etti fırkat cânıma kâr
Yalan zannetme ey şûh-i cefâ-kâr

Sahife 33

Hacı Ârif Bey'in: Çifte Sofyan

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Yâdigâr kaldı bana dilde bu âh
Neyleyim âlemde bahtım pek siyâh
Cevr eder hâset felek bî-iştibâh
(Nakarat)

Neyleyim âlemde bahtım pek siyâh

Dest-i cevrenden senin artar figaan
Bilmezem rahm edeceksin ne zaman
Hançer-î ebrûların gaayet yamân

(TRT Repertuvarında yok)

Hacı Ârif Bey'in: Çifte Sofyan

Feilâtün feilâtün fa'lün
(Fâilâtün)

Bakmıyor çeşm-i siyâh feryâde
Yetiş ey gamze yetiş imdâde
Gelmiyor hançer-i ebrû dâde
(Nakarat)

Yetiş ey gamze yetiş imdâde

Kurdu sây-d-ı dile dâm-ı geysû
Eline aldı kemânı ebrû
Vuruyor dâne-i hâl-i hindû

(İkinci dörtlük bulundu)

Hacı Ârif Bey'in: Sofyan

Fâilâtün fâilâtün fâilün

(Of) Dün gece rûyâda gördüm yârımı
 Lûtf-ile etti suâl ahvâlimi
 Gözlerin yaktı dedim tâ cânımı
 (Nakarat)
 Gamzene bak, yakmak ister cânımı

 Merhamet kıl tek bırakma gitme sen
 Böyle bir cellâd elinden çünkü ben
 Âşık-ı sâdık iken ey gül-beden
(İkinci dörtlük bulundu)

Hacı Ârif Bey'in: (?)

Hece 4+3=7

Rûyinden at nikaabı
 Doldur şerâb-ı nâbı
 Ver mutrıba rebâbı
 (Nakarat)
 Çalsın da zevkim artsın

 Hânendeler ser-â-ser
 Dümtekler hep beraber
 Negamâtla ter-â-ter
 (Nakarat)
 Etsin de şevkim artsın

Sahife 34

Rıf'at Bey'in: Curcuna

Mefâilün mefâilün feülün

Aman ey gonca-i nevres-nihâlim
 Seni terk edemem yok ihtimâlim
 Reh-i aşkında pek âzürde hâlim
 (Nakarat)
 Seni terk edemem yok ihtimâlim

 Ruhun seyreyleyip ey şûh-i gül-ten
 Nasıl mecbûr-ı hüsnün olmayım ben
 Ne mümkün vazgeçilmek ah ki senden

Hacı Ârif Bey'in: Curcuna

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Ya gelme âteş-i aşka ciğer-gâhını dağlatma
 Hayâl-i yâr ile çeşmânını bî-hûde ağlatma
 Güzellerde vefâ me'mûl edip de kendin aldatma
 Benim yârimle ahdim var desen de aldanırsın sen
 Senin çün gayrı terk eyler hakikat mı sanırsın sen
 İnanmazsan suâl et rakîbe belki tanırsın sen

(TRT Repertuvarında yok)

Şevki Bey'in: Curcuna

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Hayâlin gitmiyor cânâ gözümden
 Beni âvâre kıldın hep işimden
 Hazer eyle bu rütbe sûzişimden
 (Nakarat)
 Beni âvâre kıldın hep işimden
 Nedir bu çektiğim mihnet felekten
 Halâs özler bu gönlüm ah demekten
 Sezâdır eylesem nâle yürekten

(TRT Repertuvarında yok)

Galip Bey'in: Curcuna

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Cânâ sana âşık nice bir muntazır olsun
 Hangi güne dek dîde buna münhasır olsun
 Teşrîf-i kudûmunla gönül müftehir olsun
 (Nakarat)
 Üftâdene göster yüzünü ayda bir olsun
 Ey şûh-i şenim penbe tenim kaaş-ı kemânım
 Eflâke çıkar hasret ile âh ü figaanım
 Bu rütbe beni hicr ile ağlatma civânım

Sahife 35

Hacı Ârif Bey'in: Curcuna

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Uyur dâim uyanmazdı benim baht-ı siyehkârım
 Arar bulmazdı aslâhâb-ı râhat çeşm-i bî-dârım
 Açıldı gonca-i matlûb yine şenlendi gül-zârım
 (Nakarat)

Beni lûtfunla dilşâd eyledin şevketli hünkârım

Ciğer sızlar hem işlerdi hemîşe yâre-i hicrân
 Onuldu merhem dâdınla dağ-ı sîne-i sûzân
 Pür oldu iltifâtınla efendim bu dil-i nâlân

(İkinci dördlük bulundu)

Hacı Fâik Bey'in: Curcuna

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Çözülme zülfüne ey dil-rübâ dil bağlayanlardan
 Kaçınma âteş-i aşkınla bağrın dağlayanlardan
 Düşer mi ictinâb etmek senin çün ağlayanlardan
 (Nakarat)

Sirişk-i çeşmimin bak farkı var mı çağlayanlardan

Senin bir reng-i zîban var ki gülberk-i izârında
 Bulunmaz gülistân-ı âlemin bu nev-bahârında
 Otur ihrâma ârâm et biraz havzın kenârında
 Sirişk-i çeşmimin bak farkı var mı çağlayanlardan

Rıf'at Bey'in: Curcuna

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Sevdim amma neyleyim bir duheri
 Eylemez merhem kabul gam nişteri
 Gayrı lokman ü felâtun hep geri
 (Nakarat)
 Eylemez merhem kabul gam nişteri

Dem-be-dem artmakta âh yazık bana
 Zârımı yok bildirir hayfâ bana
 Gayrı müşkildir devâ eyvâh bana

(TRT Repertuvarında yok)

Galip Bey'in: Curcuna

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Derd-i aşkıdan rehâyab olmasın
 Sevmeden gönlüm seni kurtulmasın
 Başka neş'e, başka sevdâ duymasın
 (Nakarat)
 Sevmeden gönlüm seni kurtulmasın

Sahife 36

Ûdî Kırakin Efendi'nin: Curcuna

Vezin bozuk

Nâ-ümîd-i vuslatından ey perî
 Diler öldür diler yâd et bendeni
 Sevmemek mümkün müdür ah seni
 (Nakarat)
 Diler öldür diler yâd et bendeni

(TRT Repertuvarında yok, vezin düzensiz)

Hafız Mehmet Efendi'nin: Aydın

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Nihâvend (dir) o şûh-u nev-civânım
 Terennüm-sâz olurken sevdi cânım
 Hayâtın nâhayâ etti der-âgûş
 Öpüp sevdim o şeb rûh-ı revânım

(TRT Repertuvarında yok)

(?) Curcuna

(?)

Bugün deli dîvâneyim
 Tükendi âh ü zârım
 Gücenme sevdiceğim
 Hicrânâ çâre ararım
 Bahtı kaareyim, pek bî-çâreyim

Ne fenâ ikbâle düştüm
 Vefâsız çıktı yârım
 Perîşan oldu hâlîm
 Aşkîma yanar ağlarım

(Vezin hakkında bir fikir sahibi olunamadı)

3.2.3. Sûznâk faslının metin çalışması:

Sahife 39

Dede Efendi'nin: Beste-i Darbeyn

Mef'ûlü mefâîlü feûlün

Müş tâk-ı cemâlin gece gündüz dil-i şeydâ
Etti nigeş-i âtîfetin bendeni ihyâ
Mesrûr ede Hak kalb-i humâyûnunu dâim
Ed'iyye-i hayrın dil ü cânımda hüveydâ
Yâ lâ yâ le le le le le le le le le le
Lel le le le le le le le le le le li yâr

İsmail Ağa'nın: Beste-i Devr-i Kebîr

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Sînede bir lâhza ârâm eyle gel cânım gibi
Geçme ey rûh-i revân ömr-i şitâbânım gibi
Cüst ü cû ettim yine cânâ Nedîmâ bendene
Bir efendi bulmadın devletli sultânım gibi
Tâ dir ten til lîl le ne nen dir tâ nâ yele
Lel le le le le le li vay eyle gel cânım gibi

Dede Efendi'nin: Nakış Semâî

Bozuk bir Müstef'ilün yada 8 li hece

Nesin sen a güzel nesin
Hûri mi ya melek misin
İki gözümün nûrusun
Hem gönlümün sürûrusun

Aman cânım aman a gülüm
Nedir bu edâ, nedir bu cefâ
Gel eyle vefâ, aman efendim (Mükerrer)
(Meyanhâne)

Saçın sünbül yüzün güldür.....Mefâîlün mefâîlün
Lebin uşşâkına müldür
Gönül şevkinle bülbüldür
Beni ağlatma gel güldür

Mehmet Ağa'nın: Yürük Semâî

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Ey dil heves-i vuslat-ı cânân sana düşmez
 Üftâdesin ol sâye-i hûbân sana düşmez

(Meyan)

Gerçi o güzel cevr ü cefâ-pîşedir ammâ
 Fâzıl bu kadar nâliş ü efgaan sana düşmez
 Yâr yâr sana düşmez
 Gel gel gel gel serv-i nâzım
 Gel gel işve-bâzım
 Bendene eyle gel vefâ
 Bu cefâ yâr sana düşmez

Sahife 40

Zekâî Efendi Merhûmun: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Vakf-ı râh-ı aşkın etmişken bütün cân ü teni
 Bir nigâh-ı lûtfâ lâyük görmedin ey meh beni
 Âh a zâlim kimlere şekvâ edeyim (edem) bilmem seni
 (Nakarat)

Bir taraftan olmasa bârî gam-ı çerh-i denî

Etmedi te'sîr sûz-ı hasretim cânânıma
 Uyku girmez ağlamaktan dîde-i giryânıma
 Ağlamazdım bu kadar hâl-i dil-i nâlânıma

Ali Efendi'nin: Ağır Aksak

Feilâtün feilâtün feilün

(Fâilâtün) (fa'lün)

Âşık oldum sana ey gonca-dehen
 Sönmez âteşlere yaktın beni sen
 Görmeyeydim ne olaydı seni ben
 (Nakarat)

Sönmez âteşlere yaktın beni sen

Değilim gerçi sana ben lâyük
 İhtiyârsız sevip oldum âşık
 Merhamet kıl bana oldu yazık

Hacı Ârif Bey'in: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Sûznâk etme beni ey meh-veşim
 Aşk ile zâten mücessem âteşim
 Dert ocağıdır dil-i mihnet-keşim
 (Nakarat)
 Aşk ile zâten mücessem âteşim

Arşa peyveste derûn âvâzesi
 Var ciğerde dağ-ı hicrân yâresi
 Âh-ı can-gâhım onun yelpâzesi

Âsım Bey'in: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Hayli demdir görmedim cânânımı
 Âteş-i ruhsâra yaktım cânımı
 Ben dilerken vuslat-ı cânânımı
 (Nakarat)
 Âteş-i ruhsâra yaktım cânımı

Sahife 41

Şevki Bey'in: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Câm-ı aşkın içtim oldum dert-nâk
 Arz için geldim huzûra sîne-çâk
 Merhamet kıl dil-kebâb-ı sûznâk
 (Nakarat)
 Arz için geldim huzûra sîne-çâk

Tîr-i hicrin hâlimi gör neyledi
 Deldi bağrım sîne-sûzân eyledi
 Merhem olmazmış tabîbân söyledi

Ahmet Bey'in: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Etmiyor hiç merhamet cânâ benim efğanıma

Arz eden yok mu aceb ahvâlimi cânânıma

Kalmadı tende tehammül tâ dayandı cânıma

(Nakarat)

Arz eden yok mu aceb ahvâlimi cânânıma

Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ben cihân-ı ye's içinde nâle-nâr oldum yeter

Derd-i hicrânınla cânâ bî-karar oldum yeter

Aşk-ı dil-sûzunla artık târ ü mâr oldum yeter

(Nakarat)

Derd-i hicrânınla cânâ bî-karar oldum yeter

(TRT Repertuvarında yok)

Selânikli Âdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Çeşm-i cellâdın bu yaşta girdi artık kaanıma

Baş çevirmez oldu zâlim dîde-i giryânıma

Tîr-i müjgânı bu anda kıydı hayfâ cânıma

(Nakarat)

Bâri söyle ey sabâ efğanımı cânânım

Sahife 42

Nikoğos Ağa'nın: Ağır Düyek

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Hayâlin dîdede âteşler bıraktı cânıma
 Gelmez oldun ey mâh-rû sende benim yânıma
 Haasılı kâr etti gamzen bu dil-i sûzânıma
 (Nakarat)

Vechi var yansam yakılsam aşk ile cânânıma
 Saklarım esrâr-ı aşkı sînede cânım gibi

N'ola ben ağlayıp âh eyler isem leyl ü nehâr
 Hasretinle dâima etmekteyim âh ile zâr
 Dinlese bir dem nevâ-yı nâlemi bülbül yanar

(İkinci mısradaki "ey" seslenişinin 1,5 hece olması halinde vezin
 tamamlanmaktadır)

Hâfız Mehmet Efendi'nin: Düyek

Mefâilün mefâilün

Gel ey tavr-ı melek-âde
 Mükemmel meclis âmâde
 Niyâz eyler bu üftâde
 (Nakarat)

Bana bir bâde ver sâde

Aman lûtf-eyle cânânım
 Firâkâ var mı dermânım
 Mutî'i emr ü fermânım

Ali Bey'in: Düyek

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Aşk ile yanmaktadır cânâ benim
 Bir semender-hânedir gönlüm benim
 Tâ ezelden sevdiğim efkendenim
 (Nakarat)
 Bir semender-hânedir gönlüm benim

 Tîr-i gamzen sîne-i üryânıma
 Yâre açdı işledi tâ cânıma
 (.....)

(İkinci dörtlüğün üçüncü mısraı eksik)

Hâfız Mehmet Efendi'nin: Düyek

Müstef'ilün müstef'ilün

Va'd eylemiştin ey perî
 Bir bûseni çoktan beri
 Var mı bunun şimdi yeri
 (Nakarat)
 Üzdün beni dünden beri

 Aşkınla bak döndüm neye
 Her derdi çektim sîneye
 Söz geçmedi bir bûseye

Sahife 43

Hacı Fâik Bey'in: Düyek

Feilâtün feilâtün feilün
 (Fâilâtün) (fa'lün)

Kuzucağım ne kaçarsın benden
 Ayrılır mı bu gönül hiç senden
 Ne çıkar böyle tegaafüllerden
 (Nakarat)
 Ayrılır mı bu gönül hiç senden

 Çekerim çillei hicrin böyle
 Çekilir çille midir gel söyle
 Üzme bî-hûde beni sen öyle

Klârinet İbrahim Efendi'nin: Düyek

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Geçti âlâm-ı firâkın cânıma
Gel benim âhû bakışım yânıma
Bais olma nâle-i efgaanıma
(Nakarat)
Gel benim âhû bakışım yânıma

(Dergide yazılı olan Hüseyin Kâzım, aslında eserin güfte sahibidir)

Hâfız Efendi'nin: Aksak

Feilâtün feilâtün feilün
(Fâilâtün) (fa'lün)

Bezm-i uşşâka niçin gelmezsin
Âşıkâ rûyini göstermezsin
Âh ü efgaanı da gûş etmezsin
(Nakarat)
Sevdiğim resm-i vefâ bilmezsin

Beste-i zülf-i siyaahındır dil
Hüsn-i cân-sûzuna olmuş mâil
Doğrusu işte kuzum velhâsıl

Nikoğos Ağa'nın: Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Sûznâk-i âteş-i aşkım, yetiş feryâda gel
El aman itfâ-yı nâr-ı kalb gam-ı mûtâde gel
Zahmet olmazsa sana semt-i harâb-âbâda gel
(Nakarat)
Merhamet kıl dâde gel, insâfa gel, imdâda gel

Ben harâb-ı sadme-i hicrânınım ey mehveşim
Pek yanıktır iştiyâkınla dil-i mihnetkeşim
Cûy-bâr-ı iltifâtın ile söndür âteşim

Sahife 44

Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Mef'ûlü mef'âilü mef'âilü fe'ûlün

Çekme elem-i derdini bu dehr-i fenânın
Var destini bûs eyle herman pîr-i mugaanın
Sunsun sana bir bâde ki rahat bula cânın
Anlarsın o demde nicedir zevki cihânın
(Nakarat)

Zevk ister isen mey ile meyhânede vardır
Her ne var ise hâlet-i mestânede vardır

Ahvâl-i cihâna kapılıp çekme cefâyı
Gel âlem-i zevke bırak efkâr-ı sivâyı
Âgûşuna al sâkî-i şîrin-edâyı
Terk etme mey-i meykedeyi, ehl-i safâyı

İzzet Bey'in: Aksak

Feilâtün feilâtün feilün
(Fâilâtün)

Saklayıp kalb-i mükedderde seni
Anarım âh ile her yerde seni
Bulurum neş've-i sâgarda seni
(Nakarat)

Anarım âh ile her yerde seni

Her fidanda görürüm hey'etini
Her çiçekte duyarım nûkhetini
Söyleyip cûlara keyfiyyetini

Civân Ağa'nın: Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Dağdar-ı hasret ettin hicr ile cân ü teni
 Sönmez âteşlere yaktın bî-vefâ şimdi beni
 Lâle-zârı neyleyim varken bu sînem gülşeni
 Dârü'l-ahzân-ı vücûdumken bu gönlüm meskeni

(Nakarat)

Görmemek yeğdir görüp dîvâne olmaktan seni
 Sevdiğim kim kurtarır zencîr-i zülfünden beni

Bezm-i hûbân-ı muhabbette bulunsam eskazâ
 Neş'e vermez bu dil-i mahzûnuma câm-ı safâ
 Girye vü âh-ı elemidir neşvesi subh u mesâ
 Böyle estikçe serimde bu hevâ-yı ibtilâ

Sahife 45

Hristaki'nin: Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ey nice dağlar başında böyle efgaan edeyim
 Yok ki bir yâr-ı şefkim hâl-i zârı söyleyim
 Olsa da şimden gerû gönlüm yıkıldı neyleyim
 Bu harâb-âbâde-i gamda ne var ki bileyim

(Nakarat)

Nâle ney, eşkim şarâb, dil-dârım olsun câm-ı mey
 İstemem bezmimde âh-ı sûz-nâkten başka şey

Sabr-ı sâ mânım tükendi dîdem oldu eşk-i bâr
 Neş'e mahvoldu gönülde yaadigâr kaldı humâr
 Sîne pür-sûz u tahammül kalb mahzûn-u dağ-ı dâr
 Hâsılı ahvâlimi kıldı perişân rûzgâr

Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Uslanmadı hâlâ emeli bitmedi gönlüm
 Pîr oldu civân sevmeyi terk etmedi gönlüm
 Derbend olarak silsile-i aşk u hevâya
 (Nakarat)
 Pîr oldu civân sevmeyi terk etmedi gönlüm

Ma'sum iken âzâde-sıfat sayd-ı semekde
 Sayyâd-ı fu'âd dâmene dûş oldu felekde
 Aldı fitili şem'a-i dil sönmedi artık

(İkinci dörtlük bulundu)

Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Yine mürğ-i seher âvâzelendi
 Bahar oldu gülistan tazelendi
 Kitab-ı goncalar şîrâzelendi
 (Nakarat)
 Bahar oldu gülistan tazelendi

 Gönül (cânâ) zamân-ı vaslın andı
 Tutuştu âteş-i hasretle yandı
 Fezâ-yı sîne dağ ile donandı

Zeki Mehmet Ağa'nın: Aksak

Fâilâtün fâilâtün

Hiç eşin yok nev-civansın
 Buna nasıl can dayansın
 Güzelsin pek mû-miyansın
 (Nakarat)
 Buna nasıl can dayansın

Tavr ü tarzın başka hâlet
 Yosmasın var hem zarâfet
 Sana mahsus bu kıyâfet

Sahife 46

Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Edemem kimseye hâlim hikâyet
 Gönül senden kime etsem şikâyet
 Neler çektim elinden bî-nihâyet
 (Nakarat)

Gönül senden kime etsem şikâyet

Yine sensin bana hem-dem ü dem-sâz
 Hemîşe mûnis ü hem mahrem-i râz
 Acımaz bana hem kendine biraz

(İkinci dörtlük bulundu)

Şakir Ağa'nın: Aksak

Hece 4+4=8

Eski hâli hiç göremem
 Sana n'oldu ben bilemem
 Bu firkate sabr edemem
 (Nakarat)
 Sana n'oldu ben bilemem

Hayli çektim bunca emek
 Lâyık mıdır terk eylemek
 Rahm eyle bâri şimdicek

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Aksak

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Soldum bu küçük yaşta daha gül gibi soldum
 Düştüm maraz-ı aşka yazık ben verem oldum
 Geldim bu fenâ âleme de sanki ne buldum
 (Nakarat)

Düştüm maraz-ı aşka yazık ben verem oldum

Selânikli Üdf Ahmet Efendi'nin: Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Bir günâh ettimse cânâ sûz-nâk oldum yeter
 Sağ iken öldüm, harâb oldum helâk oldum yeter
 Pây-i ağıyâre serildim sanki hâk oldum yeter
 (Nakarat)
 Sağ iken öldüm, harâb oldum helâk oldum yeter

Sahife 47

Selânikli Üdf Ahmet Efendi'nin: Aksak

(?)

Aç bağrımı nazlı civânım gör, yâre nedir
 Açtığın yâreye bak nazlı melek çâre nedir
 Umarım niâm-ı vaslınla rehâ kaabil midir
 (Nakarat)
 Açtığın yâreye bak nazlı melek çâre nedir

(TRT Repertuvarında yok, vezin hakkında bilgi sahibi olunamadı)

Kemânî Memduh Efendi'nin: Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Cevher-i rûhum musun (sen) ey melek
 Hüsnünün meclûbuyum şâhit felek
 Çok değil bir kalbi meshûr eylemek
 (Nakarat)
 Hüsnünün meclûbuyum şâhit felek
(TRT Repertuvarında yok)

Bîmen Efendi'nin: Aksak

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün
 (Fâilâtün) (fa'lün)

Yine tenhâ elime girdi (hele) cânânım
 Bûs edince lebinî ağzıma geldi cânım
 Gece yıldız sayar iken bu dil-i nâlânım
 (Nakarat)
 Doğdu nâgâh güneş gibi mehi tâbânım

Ali Rif'at Bey'in: Sengin Semâî

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Kâr etmedi cânâ sana bu âh ü enînim
 Allâh diye feryâd ediyor kalb-i hazînîm
 Cevrinle senin şâm ü seher nâle-güzînîm
 (Nakarat)
 Allâh diye feryâd ediyor kalb-i hazînîm

Hiç bakmadın hâl-i perîşânıma ey yâr
 Gittikçe tezâyüt ediyor dilde bu efkâr
 Hicrân-ı gamın derde beni eyledi dûçâr

(Birinci mısradaki "cânâ " kelimesi, TRT repertuvarında "zâlim" olarak kayıtlı)

Sahife 48

Hâfız Cemil Efendi'nin: Sengin Semâî

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Hâl-i dilimi şerh edemem kimseye eyvâh
 Bir ben bilirim çektiğimi bir dahi Allâh
 Vuslat sözünü yâd ederim dem-be-dem eyvâh
 (Nakarat)
 Bir ben bilirim çektiğimi bir dahi Allâh

Fırat oduna yandı benim ser-te-ser ey gül
 Sohbet deminin zevkini (hiç) sürmedi bülbül
 Kanlar döküyor sevdiceğim nergis ü sünbül

Kemânî Tatyos Efendi'nin: Sengin Semâî

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Atf etme sakın hançer-i müjgânını nâgâh
 İncitme yazık hasta-i hicrânını ey mâh
 Koymaz yanına ettiğini Hâzret-i Allâh
 (Nakarat)
 Bir nâr-ı ciğer-sûza ki yaktın beni eyvâh
 Yaksın seni de ben gibi âteşlere Allâh

Evvelce sen ettin ona tahsîs ile râğbet
 Müştâk-ı nigâh oldu o bî-çâre de elbet
 Ağlar sana âh eyler o mazlûm-ı muhabbet

Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî

Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûlün

Bir dil ki esîr-i gam olur neş'e-ver olmaz
 Bin câm-ı sâfâ sunsan ona kârger olmaz
 Bu âlem-i imkândır efendim neler olmaz
 Sînem gibi âmâc-ı belâya siper olmaz
 (Nakarat)

Her ehl-i dilin çektiği ahkâm-ı kaderdir
 Her fikre bu evzâ-ı kader gerçi hünerdir

Hâfız Yusuf Efendi'nin: Devr-i Hindî

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Neş'e-yâb etmekte hüzn-i kalb-i nâşâdım seni
 Sen benim gerçek adüvv-i kalb-i nâşâdım mısın
 Mâil-i hâb eyliyor dil-sûz-ı feryâdım seni
 (Nakarat)

Söyle Allâh aşkına mahzûz-u feryâdım mısın

Dem-be-dem cevrinle te'yid eyleyip hüsrânımı
 Pâyimâl-i nâz edip her lahza kalb ü cânımı
 Böyle temdîd etmeden maksat nedir efgaanımı

Sahife 49

Ahmet Ârif Bey'in: Devr-i Hind-î

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Rûyini örtmüş görünce saçların bî-irtiyâb
 Mâhı sandım kaplamış altın tozundan bir sehâb
 (.....)
 (Nakarat)

Kıskanıp işte gurûba başladı bak âfitâb

Bak ne oldu sevdiğim bak nûr-i vechinden cihân
 İktibâs eyler ziyâyı şimdi yerden âsumân
 Reşk ile gizlendiler gûyâ ki mâh u ahterân

(TRT Repertuvarında yok, birinci dördlüğün üçüncü mısraı eksik)

Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Başladın ağyâr ile ünsiyyete
 Sabrolunmaz göz göre bu nisbete
 İnanıp bîhûde her (bir) sohbete
 (Nakarat)
 Sabrolunmaz göz göre bu nisbete

Gayrıdan çektin sanırdım dâmeni
 Söylemişlerken inanmazdım seni
 Bu hususta sen de pek üzdün beni

Rif'at Bey'in: Devr-i Hindî

Feilâtün feilâtün feilün
 (Fâilâtün) (fa'lün)

Mâi gözlüm ne kadar dilber imiş
 Gerdeni lâ'l-i lebi şekker imiş
 Kıyamam öpmeye nâzik-ter imiş
 (Nakarat)
 Sarı saçım ne perî-peyker imiş

 Meclise neş'e verir irfânı
 Bezm-i işrette kurup dîvânı
 Toplayıp başına hep ağyârı

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Devr-i Hindî

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Çeşm-i hüsnün arz olunsa hâlet-i mestânesi
 Ben gibi sen de olurdun çeşminin dîvânesi
 Şöhret almış gönlümün sevdâ-yı mecnûnânesi
 (Nakarat)
 Güzel değil bu işve-nâz güzelim bir nûr tânesi
 Sevdiğim mahmûr gözündür gözlerin şâhânesi

(TRT Repertuvarında yok, dördüncü mısırda vezin düzensiz)

Sahife 50

Kemânî Tatyos Efendi'nin: Katakofti

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Gel elâ gözlüm efendim yânıma
 Hasretin kâr etti artık cânıma
 Tesliyet-sâz ol dil-i nâlânıma
 (Nakarat)

Hasretin kâr etti artık cânıma

Gel beni kurtar bu mihnet-hânedan
 Bıktım artık ülfet-i bî-gânedan
 Pek üzüldüm sabr-ı me'yûsânedan

Refik Bey'in: Semâî

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Zevkin ne ise söyle hicâb eyleme benden
 Zannım seni yâ bâde yâ mutrıbdır eden şen
 Çoktan beri mu'taadın iken sohbet-i gülşen
 (Nakarat)

Hiç tâ bu kadar arz-ı neşâd eylemedin sen
 Gel bir daha gül handene kurbân olayım ben

Güldürdü yüzün bir gülüşün bezm-i safânın
 Bülbul müdür ey nahl-i çemen gonca-dehânın
 Aç göğsünü, saç zülfünü, çöz bend-i miyânın
 (İkinci dörtlük bulundu)

Şâir Serkis Ağa'nın: Türk Aksağı

Mefâîlün mefâîlün

Efendim nev-civânsın sen
 Yeni bir gül-fidânsın sen
 Ser-â-pâ hüsn ü ânsın sen
 (Nakarat)

Derûnumda nihânsın sen
 Bana bir tâze cânsın sen

Sözüm budur lutûf-kârım
 Senden başka yok efkârım
 Gel benim gül yüzlü yârım

Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Mef'ûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn

Yandım o güzel gözlere ey şûh-ı sitem-kâr
 Aşkındır eden cânımı bu aateşe dûcâr
 Gönüm yanıyor âteş-i hicrân ile her bâr
 Cânım alacak sanki benim gamze-i hun-hâr
 (Nakarat)

Taş mı yüreğin merhametin yok mu güzel âh
 Yandıkça yanar âteş-i aşkın ile ey mâh

Merhem mi urur yâreme bir dest-i vefâkâr
 Mecnûn-u gama çâre olur merhem-i idbâr
 İdbâr eder ebâb-ı dilin bezmini izhâr
 İkbâle sebep çeşmin iken eyledi âzâr

Sahife 51

Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Mefâîlûn mefâîlûn feûlûn

Beni bîzâr ederken serzenişler
 Yürekte şimdi tîrin işler
 Değil bî-hûde bu feryâd edişler

Hadeng-i nâze ey kâş-ı kemânım
 Nişân olmuş idi dağ-ı âyânım
 Koyup cism-i nizâr-ı nâttivânım

(Birinci dörtlüğün ikinci mısraında vezin düzensiz)

Âsım Bey'in: Çifte Sofyan

Mefâîlûn mefâîlûn mefâîlûn mefâîlûn

Gönül bîmâri-i aşkınla bak âvârelerdendir
 Bütün çektiklerim dünyada hep mehpârelerdendir
 Esîr-i kayd-ı zülf-i yâr olan bî-çârelerdendir
 (Nakarat)

Bütün çektiklerim dünyada hep mehpârelerdendir

N'ola güngörmese gönüm felekte dağ-dâr olsa
 Şafak-âsâ boyansa kane çeşmim eşk-bâr olsa
 Acep mi hicr ile şeb-tâ-seher dil-hûn nisâr olsa

(TRT Repertuvarında yok)

Hristaki'nin: Sofyan

Mefâilün mefâilün feûlün

Görünce gerdeninde çifte hâli
 Gönül sevdi hemân ol gül-nihâli
 Figaan eyler iken bülbül misâli
 Cefâya kalmadı gönlün mecâli
 (Nakarat)
 Silindi sîneden tasvir-i hâli
 Gözümden çıktı sevdâsı, hayâli

Rif'at Bey'in: Sofyan

Mefâilün feilâtün mefâilün feilün

Visâl için o civâne recâlar eylendi
 Terahhum etmedi asla neler ki söylendi
 Temâyül eyledi gönlüm nigâh-ı işvesine
 (Nakarat)
 O rütbe fart ile âhım semâda dinlendi
 Ferâgaat etmedi gamdan görünce ağyârı
 Sorun o şûha cefâdanaceb ne öğrendi
 Kalır mı yanına bilmem ki bu nice feryâdım
 (Nakarat)
 Sirişk-i çeşmim ile tâ cihanda söylendi

Sahife 52

Rif'at Bey'in: Curcuna

Müfteilün fâilün müfteilün fâilün

Ol gül-i nevres beni cevır ile nâlân eder
 Bendesine rahmı yok hicr ile sûzân eder
 Yâreleyip sînemi dîdemi giryân eder
 (Nakarat)
 Bendesine rahmı yok hicr ile sûzân eder
 Nâr-ı gam-ı cevır ile cismimi biryân eder
 Bir nigehi cânımı bin kere kurbân eder
 Nâz ile reftârı kim cânıma (hem) kâr eder
 Ârızını görse gül hüsnüne bin âr eder
 Rûz ü şeb ağyâr ile âşıkını zâr eder

Hacı Ârif Bey'in: Curcuna

Mef'ûlû mefâîlün feûlün

Pâbûsuna ermek üzre ey yâr
 Hâk oldu rehinde âşık-ı zâr
 Ey âşika hasm olan cefâkâr
 (Nakarat)
 Maksûduna nâil olmadın mı

Dehrin gam ü derdi hep banadır
 Âlem bana (bir) mahbes-i belâdır
 Ey çille-i aşk dolmadın mı

(Mısralarda kelime eksiklikleri var)

Leon Efendi'nin: Curcuna

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Şem'a-i dildâr yaktı gönlümü sad âh ile
 Hasb-i hâl ettim bu şeb ben nâle-i cangâh ile
 Âşıkın vakti geçermiş her zaman eyvâh ile
 (Nakarat)
 Hasb-i hâl ettim bu şeb ben nâle-i cangâh ile
 Subha dek tâ hem-dem oldu âh ü efğanım bana
 Rahm eder mi söylesem bu hâli cânânım bana
 Yâd eder her lâhza yârı kalb-i nâlânım bana

Hacı Fâik Bey'in: Curcuna

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Dün gezerken hüzn ile (bir) hâl-i ma'yûsânede
 Bir perî gördüm oturmuş kûşe-i meyhânede
 Şarkı söyler, mey içer pek sûret-i rindânede
 (Nakarat)
 Gözlerim rûyında kaldı ellerim peymânede

Âşıkâne mushâf-ı hüsnünden açmış bir varak
 Ehl-i meclis ihtimâm ile okurlardı sebak
 Penbelik dersin taallüm eylemekdeyken şafak

(TRT Repertuvarında yok)

Sahife 53

Hacı Ârif Bey'in: Curcuna

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Alınca gönlümü mihr-i cemâli
 Göründü iyd-i ümmîdin hilâli
 Kadeh meyle, dilim şevk ile mâli
 Değil gönlüm gibi bir lâübâli
 (Nakarat)

Melekler imrenir görse bu hâli

Kemân etsin dokunma âh ü efgaan
 Safâdan sâgâr olsun pertev efşân
 Melekler âsumanda mest ü raksân
 Gelir mi bir dahî âgûşa cânân
 (Nakarat)

İki ömrün olur mu ihtimâli

Enderûnî Hâfız Hüsni Efendi'nin: Curcuna

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Güzeldir sevdiğim emsâli nâdir
 Letâfetde eşi yok bî-bahâdır
 Yakar gönlüm hele muhrik-nevâdır
 (Nakarat)

Letâfetde eşi yok bî-bahâdır

Çıkar eflâke hep âvâz ü heyler
 Semâ inler, zemin inler, dil inler
 Fakat kayboldu gözden hayli demler

(TRT Repertuvarında yok, ikinci dörtlük bulundu)

Nikoğos Ağa'nın: Curcuna

Müfteilün müfteilün fâilün

Bir güzele ben de gönül bağladım
 Aşk ü muhabbet ne imiş anladım
 Vaslı için hayli zaman ağladım
 (Nakarat)
 Aşk ü muhabbet ne imiş anladım

Çâresi yok oldu gönül müptelâ
 Cân ü benim yoluna olsun fedâ
 N'oldu ise oldu bu hâlet bana

Santûrî Ethem Efendi'nin: Curcuna

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Şimdi gönlüm düştü bir nevres-güle
 Döndü feryâdım nevâ-yı bülbüle
 Her ne dem ol gonca-i zîbâ güle
 (Nakarat)

Gösterir bülbül güle gül sünbüle

Söz yok ol mû-beçenin bu çağına
 Mest olup eğmiş fesi sağ yanına
 Varsa bu perçemle sünbül bağına

(TRT Repertuvarında Acem makamında, Hâfız Mehmet Efendi olarak kayıtlı)

Sahife 54

Hâfız Cemil Efendi'nin: Curcuna

8'li Hece (düzensiz)

Firkatine can dayanmaz
 Sensiz hayâta inanmaz
 Her zaman görse de kanmaz
 (Nakarat)
 Gönül sevmekten usanmaz

Sevilmeye pek lâıksın
 Gönül almakta hâzıksın
 Tab'ıma pek muvâfıksın

Mahmud Paşa'nın: Yürük Sofyan

Müstef'ilâtün müstef'ilâtün

Eksilmez artar cevri a cânım
 Pâmâlin oldum yoktur mecâlim
 Hiç sormuyorsun bir kerre hâlim
 (Nakarat)

Boynunda kalsın vizr ü vebâlim

Tîg-i cefâdan ten yaralandı
 Hüzn ile gönlüm âvârelendi
 Derdinle sînem bak yârelendi

(İkinci dörtlük bulundu)

Dellâlzâde İsmail Efendi'nin: Yürük Sofyan

8'li Hece (duraksız)

Dedim ey gönül cânânı
 Aman ey cânımın cânı
 Unutma ahd ü peymânı
 Aman ey cânımın cânı
 (Nakarat)

Sînem senin yatağıdır
 Gönlüm senin durağıdır
 Teşrif eyle otağıdır
 Aman ey cânımın cânı

Seni ben dâim arardım
 Hem arardım hem sorardım
 Hasretkeşim yok karârım
 Aman ey cânımın cânı
 (Nakarat)

Efendim gel taltîf eyle
 Bugün olmaz tevkîf eyle
 Gider isen teşrîf eyle
 Aman ey cânımın cânı
 (Nakarat)

(Birinci mısradaki "cânânı" kelimesi, TRT repertuvarında "sultânı" olarak kayıtlı)

Sahife 55

Nikoğos Ağa'nın: Çifte Sofyan

8'li Hece (duraksız)

Bülbüller eylesin feryâd
 Gülsün, ağlamasın Ferhâd
 Kusursuz yaratmış üstâd
 Gülsün ağlamasın Ferhâd
 (Nakarat)

Ye le lel li ye le lel ömrüm ye le lel li ye le lel

Gerçektir, eylemez kelâm
 Kırar oyuncağın hemân
 Gözüm nûru çabuk uyan

Alayım koynuma seni
 Yadırgama kuzum beni
 Ağlama söyleyim minni
 Gülsün ağlamasın Ferhâd

Hacı Ârif Bey'in: Yürük Sofyan

Müstef'ilâtün müstef'ilâtün

Meclis bezendi sun bâde sâkî
 Çıksın gönülden dehrin meşâkî
 Bir câm-ı ahmer, bir câm-ı âkî
 (Nakarat)

Doldur sâkî, doldur sâkî
 Def eyleyelim dilden merâkı

Yandı vücûdum aşk âteşinden
 Çoktan cüdâdır gönlüm eşinden
 Câm-ı neşâtı bir bir peşinden

Sahife 56

Aleksan Efendi'nin: Çifte Sofyan

Hece 4+3=7

Bir güzele kul oldum
 Tâ gönülden vuruldum
 Sevdim ama yorulдум
 Ben de bilmem ne oldum

(Nakarat)

Yâr seni kaybetmiştim
 Güç ile şimdi buldum

Şu gelen kimin kızı
 Yanakları kırmızı
 Gerdanında beni var
 Hayran etti hep bizi

(İkinci dörtlük bulundu)

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Mevlevî evferi

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Yüzün gördüm bu dem hayrânın oldum
 Bu hayretle kulun kurbânın oldum
 Senin meftûn-u hüsn ü ânın oldum

(Nakarat)

Bu hayretle kulun kurbânın oldum

3.2.4. Mâhûr faslının metin çalışması:

Sahife 58

Derviş İsmâil Bey'in: Beste-i Hafîf

Mef'ûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn

Ey gonca dehen hâr-ı elem cânıma geçti
Tîr-i sitemin her biri bir yânıma geçti
Şimdi hele ey sabr ü tehammül sana yâhû
Bu mihnet ü gam çâk-i girîbânıma geçti

(Nakarat)

Serv-i bülendim, sensin efendim dil sana bende
Zülf-i kemendim sabrımı sâ mânımı yağmaladın
Ey mâh, çekeyim ben âh

Dede Efendi'nin: Nakış Semâî

Mütefâilûn feûlûn mütefâilûn feûlûn

Yine zevrak-ı derûnum kırılıp kenâre düştü
Dayanır mı şişedir bu reh-i seng-i sâre düştü

(Nakarat)

Yar yar dilde nihânım, dost dost kâşî kemânım
Tâkat mı gelir o çeşm-i meste
Elbette olur gönül şikeste
Yar yar afv eyle efendim

Reh-i mevlevî de "Galib" bu sıfatla kaldı hayran
Kimi terk-i nâm ü şâne kimi îtibâre düştü

Salih Efendi'nin: Ağır Aksak

Mef'ûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn

Ey şâh-ı melek sen gibi irfan bulunur mu
 Mislinde senin şâh-ı adâlet bulunur mu
 Kullarıyla adlîn gibi ni'met bulunur mu
 (Nakarat)

Mislinde senin şâh-ı adâlet bulunur mu

Râhında senin etse cihân cânını feryâd
 Billâhi bulunmaz senin ihsânına şâyân
 Vechinde kerâmet senin hurşîd gibi âyân

(TRT Repertuvarında yok)

Rif'at Bey'in: Ağır Aksak

Fâilâtûn fâilâtûn fâilûn

Çek keman ebrûlerin ey şîvekâr
 Göz okiyle şerhalensin çeşm-i zâr
 Sîneme olsun nişân-ı i'tibâr
 (Nakarat)

Göz okiyle şerhalensin çeşm-i zâr

Kaşların cânâ el ursun hançere
 Gözlerinde başlasın îmâlâra
 Eylesin her yânımı yârâ bere

(İkinci dörtlük bulundu)

Sahife 59

Bîmen Efendi'nin: Aksak

Fâilâtûn fâilâtûn fâilâtûn fâilûn

Tîğ-i gamzenle saçın bendende sergerdânınım
 Ben senin cân ü gönülden kulunam kurbânınım
 Çeşm-i şevkin gibi rânâ mest-i sergerdân olup
 (Nakarat)

Sâye-i zülfün gibi üftâde dâmeniyem

Emrine muntazır kulun lezzet-i güftârına
 Ben senin iki cihanda bende-i fermânına
 Sîne-i billûrû rûhun sâfını göster bize
 Hak bilir ki gayrısını ben senin hayrânınım

Lâtif Ağa'nın: Aksak

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Te'lif edebilsem feleği âh emelimle
 Dünyâyı fedâ eyler idim mâ-hasalimle
 Ben uğraşırım belki o demde ecelimle
 (Nakarat)

Nakdîne-i cânı veririm kendi elimle
 Hem-bezm-i visâl olsam eğer o güzelimle

Firkatden usandım yeter ey baht-ı sitemkâr
 Allâh için etme (beni) buhrân ile bîmâr
 Bir kerre geçerse elime dâmen-i dildâr

Dellâlzâde İsmail Efendi'nin: Aksak

Müstef'ilün müstef'ilün

Al yanına bir dil-nüvâz
 Gönlünce gez zevk et bu yaz
 Baştan başa işte boğaz
 (Nakarat)

Gönlünce gez zevk et bu yaz

Göksu'yu atma bir yana
 Küçüksu pek âlâ sana
 Çubuklu'da ey dil-rübâ
 Gönlünce gez zevk et bu yaz

Usta Yani'nin: Aksak

(?)

Müptelâyım hayli demdir sen bî-vefâya
 Âteş-i aşkınla düştüm müşkül sevdâya
 Zerrece merhamet etmezsın bu gedâya
 (Nakarat)

Sevdiğim güzeldir şîrindir etvârı
 Nazardan saklasın Mevlâ'm bâri

Sana eylerim günde bin kerre niyâz
 Kuluna etme cefâyı, edersen de gayet az
 Tahammül kalmadı bende etme böyle nâz

(Vezin hakkında bilgi sahibi olunamadı)

Sahife 60

Hristaki'nin: Aksak

Hece: 5+5=10

Bakın Őu kıza ne kadar bülend
 Saçı topukda yürüyüş levend
 Sırmalı câme-dânı dil-pesend
 Belde eteđi dağlara menend
 (Nakarat)

Gösterdi dağlar başında felek
 Çoban kıyafetinde bir melek

Şâhin bakışlı gözleri elâ
 Çaput başında kız değil hü mâ
 (Nakarat)

Duruyor dağın başında
 Bir çoban kıızı on beş yaşında

Hâfız Dilâver Efendi'in: Ağır Aksak

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Güzel gördüm, gözüm gönlüm açıldı
 Semâdan nurlar sandım saçıldı
 Gamın artık hücûmundan kaçıldı
 (Nakarat)

Semâdan nurlar sandım saçıldı

Yine cûş etti dil, ver bâde sâkî
 Gidip gam-ı dilden olsun zevk bâkî

Eder insanı hayrân hep güzeller
 Güzellerdir cihanda bî-bedeller
 Güzeller aşkına dönsün ki müller

(TRT Repertuvarında yok, ikinci dörtlük bulundu)

Rif'at Bey'in: Devr-i Hindî

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün
(Fâilâtün) (fa'lün)

Sâkîyâ gül demidir bâde getir nûş edelim
 Nağme-perdâz olarak bûlbülü hâmûş edelim
 Gülelim, oynayalım yâri der-âgûş edelim
 Bu meserretle gam-ı dehri ferâmûş edelim
 (Nakarat)

Şu güzel günleri hengâm-ı ganîmet bilelim
 Geçiyor, geçmez ele bir dahî fısat bilelim

Bezm-i işret kurulup ortaya konsun meyler
 Hem usûlüyle çalınsin def ü çeng ü neyler
 Arşa aksetsin ey ihvân-ı sefâ hey heyler
 Gelmesin fikre hiç endişeye dair şeyler

(TRT Repertuvarında yok)

Sahife 61

Hacı Ârif Bey'in: Katakofti

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Gösterip ağyâre lûtfun bizlere bîgânesin
 Bî-vefâ görmek ne güçtür âşîka cânânesin
 Böyle üzme şânına lââyık mıdır dîvânesin
 (Nakarat)

Bî-vefâ amma cihanda sevdiğim bir dânesin

Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi'nin: Çifte Sofyan

11'li Hece: (duraksız)

Sabâ taraf-ı vefâdan peyâm yok mu
 O yâr-i bî-vefâdan selâm yok mu
 Visâl-i lûtfuna dair kelâm yok mu
 (Nakarat)

O yâr-i bî-vefâdan selâm yok mu

Acaba âşîk-ı âvâresine
 Firâk elinde bu bî-çâresine
 Eyler hicrânı gam-ı hâresine

(İkinci dörtlük bulundu)

Nûman Ağa'nın: Sofyan

Hece: 4+4=8

Dinle sözüm ey bî-bedel
Erken olmaz akşama gel
Fırsat gözler hâsîd engel

(Nakarat)

Erken olmaz akşama gel

Sende varken üç beş ahibâb
Hâli kalmaz bize mehtâb
Doğrusu işte sağ cevâb

Rif'at Bey'in: Sofyan

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Çâre-i aşkı bilir âlemde bir fert yok imiş
Zahm-ı cansûz-u muhabbetten eşed dert yok imiş
Nabz-ı ehl-i hâli dilden fark eden mert yok imiş

(Nakarat)

Zahm-ı cansûz-u muhabbetten eşed dert yok imiş

Sâhib-i aşk-ı sahîhi edemez keşf-i merâm
Gönlü bulmaz hem müdâvât ile asla iltiyâm
Hep tabîbân ettiler bu yolda irâd-ı kelâm

(TRT Repertuvarında yok)

Sahife 62

Hacı Ârif Bey'in: Curcuna

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün
(Fâilâtün) (fa'lün)

Zâhir-i hâle bakıp etme dahil bir ferdi
 Çekilir çille değil çille-i germ ü serdi
 Kendi hâlince olur her kişinin bir derdi
 Tükenir mi feleğin mihnet ü serd ü merdi
 (Nakarat)

Mihneti kendine zevk etmedir âlemde hüner
 Gam ü şâdî'-i felek böyle gelir böyle gider

Dinleme her birini nâsın abestir fiili
 Kalmasın jeng-i mezellet ile kalbin pası
 Elemin an-aslı âlemde emeldir aslı
 Vâsîfâ zevkine bak, yok gamın aslı faslı

(İkinci dörtlük bulundu)

Rif'at Bey'in: Curcuna

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Bağ-ı hüsnünde efendim bülbül-i nâlânınım
 Gönlümü taltif eyle âşık-ı giryânınım
 Şem-i aşkında gezen pervâne-i sûzânınım
 (Nakarat)

Ey meh ü mihr-i cihân olsun fedâ cânım sana
 Cevr-i cansûzun cihânı eyledi zindân bana

Gelmemiş şebhi cihâna görmemiş çeşm-i beşer
 Âl-i ruhsârın görürse âlemin akli şaşar
 Bir dakîka görmesem ger lücce-i aşkım coşar

Rif'at Bey'in: Curcuna

Hece: 4+4=8

Oldum ey şûh sana bende
 Gayrı temkin etme sen de
 Tahammül kalmadı bende
 (Nakarat)
 Gayrı temkin etme sen de

Olalım seninle hem-dem
 Âşıkın çekmesin elem
 Bezm-i âsâyıştır bu dem

(Güftede cümle farklılıkları görüldü)

Şarkı: Çifte Sofyan

Hece: 4+4=8

Aldı aklım bir gonca-leb
 Şîve-engiz-i şûh meşreb
 Gördüm bir mâh-ı mâhîâtâb
 (Nakarat)
 Tavşan mı âhûmuz aceb
 Aman aman kaşı kemân

Bakınca çeşm-i gazâle
 Koparır mecliste nâle
 Gezdirir elde piyâle

Sahife 63

Dellâlzâde İsmail Efendi'nin: Çifte Sofyan

Hece: 4+4=8

Gönül adlı bülbülüm var
 Yar olmaya gül istiyor
 kaşı kara, çeşmi siyâh
 Kâkülü sünbül istiyor
 (Nakarat)
 Gönüldür bu arzu eyler
 Lûtfunuzu ricâ eyler

Şerâb-ı aşk için bülbül
 Zikr-i fikri hep mül ü gül
 Gecede gül gündüz sünbül
 Kâh-i sünbül istiyor

Türkü: Çifte Sofyan

1.kıt'a bozuk, 2.kıt'a 6+5=11

Ben çiftliğe indim gittim annem duymadan
 Sol yanımdan vurdu beni kıymadan
 Gelsin hekim aygın baygın civanım ölmeden
 (Nakarat)

Aman beyler ben yosmamı sarmadım

Can bülbülü durmaz inler kafeste
 Benim ahvâlimi bildirin dosta
 Yardan ayrılalı bu gönül hasta

(Birinci dörtlükte vezin hakkında bilgi sahibi olunamadı)

3.2.5. Hicazkâr faslının metin çalışması:

Sahife 66

Sâlih Efendi'nin: Beste-i Remel

Mef'ûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn

Ey şâh-ı cihân bende-i fermanberin âlem
Âsâyış ü sâyenle bütün hoş-dil ü hurrem
Bu lûtf-ı Hüdâ dâd ile sen eyle safâlar
Dil-hâhına ihsân ede bed-hâhına pür-gam

Ah mîrim yâ lâ yel lel lel li te re li
Ye le le le lel lel li yar eyle safâlar

(TRT Repertuvarında yok)

Nûri Bey'in: Ağır Semâî

Mefâîlûn mefâîlûn

Benim serv-i hırâmânım
Benim sen nemden incindin

Canım yâ le le le lel le le le le le
Gonca-dehen, sîmîn-beden
Kurbânın olam incinme sen

(Meyân)

Saâdet burcunun mâhı
Letâfet mülkünün şâhı
Kerem kıl söyle billâhi
Benim sen nemden incindin

(Terennüm)

Nûri Bey'in: Nakış Semâî

Mef'ûlû mefâîlû mefâîlû fe'ûlûn

Mızrâb-ı gam-ı aşk ile ey şûh-i cefâkâr
 Ettin dil-i bî-çâreyi sen âh âh âh hasta ü bîmâr
 Gel gel gel gel gel işvebâzım (mükerrer)
 Gel çâre sâzım sevdi özüm seni gözüüm
 Budur sözüm, sevdi vay (mükerrer)
 Ah ter dil li ter dil li ter dil li te ne nen (mükerrer)
 Nâ te ne dir ney
 Ettin dil-i bî-çâreyi sen âh âh âh hasta ü bîmâr
(Son iki mısra eksik)

Dede Efendi'nin: (?)

Müstef'ilâtûn müstef'ilâtûn

Ey paadişâhım şâd ol efendim
 Mihr ile mâhım şâd ol efendim
 Fermân senindir, devrân senindir
 Âlem senindir şâd ol efendim
 Nûr-ı cihânsın canda nihânsın
 Cismimde cansın şad ol efendim

(Üçüncü beyit bulundu ve Hicazkâr olarak görünen bu eser TRT repertuvarında Sûz-i dîl olarak kayıtlı)

Sahife 67

Sadullah Efendi'nin: Devr-i Revân

Mefâîlûn mefâîlûn mefâîlûn mefâîlûn

Hırâm et gülşene gûş eyle ar'ardan müdârâyı
 Utandır serv-i kadd-ı dil-keşile serv-i bâlâyı
 Süzüp nergislerin mecliste serhoş eyle mînâyı
 (Nakarat)
 Açıl güller gibi nûş eyleyip câm-ı ferâh-zâyı
 Girîbânın küşâd et sînen aç mânend-i âyîne
 Vücdun reng-be-reng aks eyleyip tâ Çin ü Mâçin'e
 Mey iç mestâne arz et ârızın gül-berg-i rengîne

Büyük Rif'at Bey'in: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Âteş-i aşkın senin ey meh-likâ
Yaktı cismim eyledi mahv ü hebâ
Gitti hep sabr ü tahammül bir yana

(Nakarat)

Yanmamak mümkün müdür cânâ sana
Hüsn-âlem sözüne yoktur bahâ

Nevbahâr-ı hüsnün aldıkça kemâl
Dil-harâb-ı aşkın oldu pâý mâl
Yaktı sâ mân hûn-ı âteş-misâl

(İkinci dörtlük bulundu)

Dellâlzâde İsmail Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Gel seninle yârın ey serv-i revân
Olalım mahfîce Göksu'ya revân
Dîde-i ağıardan olup nihân

(Nakarat)

Olalım mahfîce Göksu'ya revân

Gonca gülsün sen dahi ey verd-i nâz
Zevk et açılın gözün gönlün birâz
İki yıldır gitmedik bâri bu yâz

Âsâriye Hatîbi İbrahim Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Yok hilâfım hem müdârâ bir yana
Eylesem azdır fedâ cânım sana
Yâr-ı sâdıksın efendim sen bana

(Nakarat)

Eylesem azdır fedâ cânım sana

Sevdiğim günden beri cânâ seni
Uğruna vakf eyledim cân ü teni
Ettin ihyâ iltifâtınla beni

Sahife 68

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Seni görmek, seni sevmek emeliyle yaşarım
 Seni bir gün göremezsem yine ağlar coşarım
 Tâli'in kahr-ı dil-âzârına cidden şaşarım
 (Nakarat)

Seni bir gün göremezsem yine ağlar coşarım

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Hep bu mevcûdiyetim cânım senin
 Hüsn ü fikrim kalb ü vicdânım senin
 Sen benim olsan n'olurdu sevdiğim
 Ben senin, gönlüm senin, cânım senin

(TRT Repertuvarında yok)

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Dağ-ı hicrin bin elem kattı benim efğanıma
 Kim gidip arz eylesin ahvâlimi cânânıma
 Fıkr-i sevdâ yâreler açdı dil-i nâşâdıma
 (Nakarat)

Âşinâ hiç kimse yoktur dîde-i giryânıma

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

(?)

Yoluna vakf-etmişken bu cân ü teni
 Hep düşündün kendini düşünmedin hiç beni
 Bana acır rahm eder diye bilmişken ben seni
 (Nakarat)

Hep düşündün kendini düşünmedin hiç beni

(TRT Repertuvarında yok, vezin düzensiz)

Sahife 69

Şakir Ağa'nın: Ağır Düyek

Hece: 4+4=8

Cân ile ben ey dil-rübâ
 Sevdim seni etmem riya
 Sen de beni etme fedâ
 (Nakarat)
 Tâ haşre dek ey meh-likâ

 Derd-i derûnum rû-be-rû
 Artmaktadır ey fitne-cû
 Lâyık mıdır şimden gerû

İsmet Ağa'nın: Ağır Düyek

Hece: 4+4=8

Kuzum söyle bana şimdi
 Sana akşam gelen kimdi
 O bir elbette bildikti
 (Nakarat)
 Sana akşam gelen kimdi

 Fenersizce gelip tenhâ
 Sizin cânibe bî-pervâ
 Saat üçte idi hattâ

Hâşim Bey'in: Ağır Aksak

Mefâîlün mefâîlün

Beyazdır sîne-i sâfın
 Gönüller almış etrâfın
 Tükenmez vâd-i eltâfın
 (Nakarat)
 Ne rahmın var, ne insâfın

 Ben açmam kimseye hâlim
 Rehi aşkında pâmâlim
 Vefâsızsın rûhu âlîm

(TRT repertuvarında Müezzîn Baha Bey, Ferahnâk olarak kayıtlı)

Sahife 70

Civân Ağa'nın: Düyek

Mefâilün mefâilün feülün

Riyâsız çeşm-i âhûyu severdim
 Dem-â-dem nâz ü istiğnâ çekerdim
 Safây-ı meclîs-i vaslın dilerdim
 Aman der âh ile feryâd ederdim
 (Nakarat)

Meğer pek bî-vefâ imiş o dilber
 Neler çekti elinden hasta diller

Ne rânâ meclîs-i işret düzerdi
 İçince bâdeyi gözler süzerdi
 Gelince şevke kâküller dökerdi
 Fakat uşşâkını gayet üzerdi
 (Nakarat)

Meğer ca'li imiş döktüğü diller
 Sakın aldanmasın gayrı gönüller

Hâşim Bey'in: Düyek

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Ey melek-haslet şehinşâh-ı vahîd
 Eylesin hak zâtını gamdan baîd
 Olsun ikbâlin gibi ömrün mezîd
 (Nakarat)

Her şebnin kadr ola her rûzin saîd

Menba-ı lûtf u inâyetsin şehâ
 Yoktur ihsânına add ü intihâ
 Fer-ü şevketle sefâ sür dâima

Nikoğos Ağa'nın: Düyek

Müstef'ilâtün müstef'ilâtün

Görmek müyesser olmadı mâhım
 Vermedi ruhsât baht-ı siyâhım
 Beyhûde oldu âh ile vâhım
 (Nakarat)
 Vermedi ruhsât baht-ı siyâhım

Mahrem sanırdım ben seni evvel
 Esrârım açıp bağladım ben bel
 Görmeye vechin mânîdir engel

Sahife 71

Hacı Ârif Bey'in: Düyek

Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûlün

Bir hâlet ile süzdü yine çeşmini dil-dâr
 Evvel nazarı etti beni aşka giriftâr
 Gel bâri nigeş-bânığa ey tâli-i bîdâr
 (Nakarat)
 Nâz uykusunun mestidir ol şûh-i sitem-kâr

 Hasretle gönül çekmededir âh ile vâhı
 Sayd eyledi dil mürğünü giysû-yi siyâhı
 Şemşîrini tâ cân evine attı nigâhı

Rif'at Bey'in: Düyek

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Eyle vaslınla efendim behredâr
 Sen gibi hiç görmedim bir şîvekâr
 İltifâtınla hem eyle kâmkâr
 (Nakarat)
 Sen gibi hiç görmedim bir şîvekâr

Herkesin âlemde var bir dilberi
 Sensin ol dilberlerin çün serveri
 Dîlrübâsın, hoş edâsın ey perî

Arşak Efendi'nin: Düyek

Hece: 6+5=11

Kemend-i aşkımdır zülf-i siyâhın
 Harâb eyledi dil baygın nigâhın
 Sana te'sîri yok mu sözü âhım
 (Nakarat)
 Gamınla ağlarım bir nâtivânım
 Firâkınla senin me'yûs-ı cânım

Kemânî Memduh Efendi'nin: Düyek

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Safâ-bahş ol dil-i nâ-kâm ü nâ-şâde
 Aman sâkî yetiştir bir kadeh bâde
 Olam tâ ki elemnden, gamdan âzâde
 (Nakarat)
 Aman sâkî yetiştir bir kadeh bâde
 (TRT Repertuvarında yok)

Sahife 72

Ali Bey'in: Sengin Semâî

Hece: 7+7=14

Ol kaşı kemân cevri ü cefâ yayını kurdu
 Tığ-i nigeş mürğ-i dil-i zârımı vurdu
 Peykân-ı gamı geçti ciğer-gâhıma durdu
 (Nakarat)
 Âşıklığımı nâlelerim halka duyurdu
 Ahkâm-ı kader neyleyeyim böyle buyurdu

Mehcûr olalı ol gül-i nâdîde-edâdan
 Kurtulmadı bî-çâre gönül hâr-ı cefâdan
 Feryâdımın aksi geliyor semt-i semâdan

(İkinci dörtlük bulundu)

Hâfız Cemil Efendi'nin: Sengin Semâî

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Lâyık mı sana bu dil-i sevdâ-zede yansın
 Bu âteş-i hicrâna nasıl sîne dayansın
 Göster a gönül yandığını yâre inansın
 (Nakarat)
 Bu âteş-i hicrâna nasıl sîne dayansın

Düştüm aman ol âteş-i sevdâya ne çare
 Bağlandı gönül âh ederek zülf-i nigâre
 Çare bulunur belki deyû yandı bu nâre

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Sengin Semâî

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Vaz geçti gönül aşk ü muhabbet emelinden
 Allâh bilir çektiğimi bunlar elinden
 Aldanma, vefâ umma zamanın güzelinden
 (Nakarat)
 Allâh bilir çektiğimi bunlar elinden

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Âkıbet gitti elimden gönlümün bir tânesi
 Andelib-i tab'ımın yandı yıkıldı lânesi
 Tesliyet-sâz olmaz artık Âdem'in efsânesi
 (Nakarat)
 Andelib-i tab'ımın yandı yıkıldı lânesi

Sahife 73

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Ağır Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Hüzn ile çağlar sirişk-i çeşm-i giryânım benim
 Bir nihâyet bulmuyor hâlâ bu efgaanım benim
 Artıyor, eksilmiyor bir türlü hicrânım benim
 (Nakarat)
 Bir nihâyet bulmuyor hâlâ bu efgaanım benim

Hâşim Bey'in: Devr-i Hindî

Hece: 7+7=14

Şeb-tâ seher akar su gibi çağlar ağlarım
 Hûn-ı ciğerle zahm-ı dili yağlar ağlarım
 Künc-i elemle karaları bağlar ağlarım

(Nakarat)

Ben derd-i hasret ile ciğer dağlar ağlarım

Mir'ât-ı rûy-i yâre bu şeb baktım ağladım
 Cûylar misâli her cihete aktım ağladım
 Hûn-i dili şarâba bedel çaktım ağladım

Şevki Bey'in: Devr-i Hindî

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Gönlümü dûcâr eden bu hâle hep
 Kara gözlüm, kara bahtımdır sebep
 Ettiğim âh ü figaana rûz ü şeb

(Nakarat)

Kara gözlüm, kara bahtımdır sebep

İstemezsin sen perîşân olduğum
 Âteş-i aşkınla nâlân olduğum
 Sîne-çâk dîde-i giryân olduğum

Hacı Ârif Bey'in: Devr-i Hindî

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Sâkiyâ sun bâde-i lâ'lin bana
 Âşıkım âşık ezelden ben sana
 Sanma cevrim ettirir şekvâ bana

(Nakarat)

Âşıkım âşık ezelden ben sana

Lûtf u kahrın bellemiş bir bendenim
 Râh-ı aşkında türâb efgendenim
 Bağrı yanmış ney gibi nâlendenim

(Hacı Ârif Bey'e ait olarak görünen bu eser, TRT repertuvarında Hacı
 Fâik Bey olarak kayıtlı)

Sahife 74

Hacı Ârif Bey'in: Türk Aksağı

Fâilâtun fâilâtun fâilün

Dil harîm-i vaslına arzû eder
 İltifât et sevdiğim gayrı yeter
 Tâli-i nâ-şâd ise aksi gider
 (Nakarat)

İltifât et sevdiğim gayrı yeter

Çâre yoktur şüphesiz derd-i dile
 Çekmesin zahmet tabîban nâfile
 Uğradım âzâde-serken müşküle

(İkinci dörtlük bulundu)

Lâtif Ağa'nın: Aksak

Hece: 4+4=8

Nice hâlim edem takrîr
 Bütün gönlümdedir taksîr
 Heman bu olduğum dil-gâr
 Bütün gönlümdedir taksîr
 (Nakarat)

Neyleyim âh nişleyeyim
 Dâd elinden gönlümün
 Feryâd elinden gönlümün

Firâkınla bu gam-hâre
 Ölmeden başka yok çare
 Sözüüm yok yâr ü ağıâre
 Bütün gönlümdedir taksîr

(Hicazkâr görünen bu eser, TRT repertuvarında Kürdî'lihicazkâr olarak kayıtlı)

Ali Bey'in: Aksak

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Menendin yok gülüm bir mehlikâsın
 Güzelsin neyleyim pek bî-vefâsın
 Ne türlü vasfolunduysan sezâsın
 (Nakarat)
 Güzelsin neyleyim pek bî-vefâsın

Kadd-i mevzûnun eğdirdim fidâne
 Hırâm-ı tarz ü tavrın nâzikâne
 Efendim gelmemiş mislin cihâne

(TRT Repertuvarında yok)

Hafız Efendi'nin: Aksak

Hece: 8+8=16

Bu bî-vefâlığı senden ümmîd etmezdim gerçekten
 Çünkü cevri idi merâmın niçin aldın gönlüm denklen
 (Nakarat)
 Hilâf düşmezken şânına acep n'oldu cânânıma
 Ettiğin ahde inandım bilmezlikle nâre yandım
 Dil-bend olup sözlerine ben de seni geçmez sandım

Sahife 75

Hacı Ârif Bey'in: Aksak

Feilâtün feilâtün feilün
 (Fâilâtün)

Açıl ey gonca-i sad-berk yaraşır
 Sana gül-zârda gezinmek yaraşır
 Taktığın gül rûyine gülmek yaraşır
 (Nakarat)
 Gül ki gül rûyine gülmek yaraşır

Tâbiş-i hüsn ü safâ başın için
 O siyah çeşm ü hilâl kaşın için
 Neş'esiz durma aman başın için

Nûman Ağa'nın: Aksak

Feilâtün feilâtün feilün
(Fâilâtün)

Dilerim zülfüne berdâr olayım
 Mülk-i tenden çıkayım yâr olayım
 Tâ-bekey bezmine ağyar olayım
 (Nakarat)
 Mülk-i tenden çıkayım yâr olayım

Çekemez oldu gönül bu sitemi
 Çekilir çille midir yâr elemi
 Bana hoş gelmedi ömrün bu demi

Selânikli Üdf Ahmet Efendi'nin: Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Bulmadı çâre tabîbân yâreme
 Yâre açtı gör dil-i sâd-pâreme
 Ağlarım ben de bu baht-ı kaareme
 (Nakarat)
 Yâre açtı gör dil-i sâd-pâreme

(TRT Repertuvarında yok)

Selânikli Üdf Ahmet Efendi'nin: Aksak

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Sevdi gönlüm bir nigâr-ı dil-şiken
 Âh düştüm çâresiz bir derde ben
 Zerrece gitmez hayâlin dîdeden
 (Nakarat)
 Âh düştüm çâresiz bir derde ben

(TRT Repertuvarında yok)

Sahife 76

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Aksak

Mef'ûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn

Bûlbûl ne için dâmen-i yâre el uzattın
 Geh hâre geh-i gonçe-i gülzâre söz ettin
 Feryâdın ile gülşeni birbirine kattın
 (Nakarat)

Kes nâle-i dil-sûzunu artık pek uzattın

(TRT Repertuvarında Şedarabân olarak kayıtlı ve dördüncü mısraı bazı
 güfte kitaplarına göre farklı)

Sadullah Ağa'nın: Aksak

Mefâîlûn mefâîlûn

Efendim gûş-i efgaan et
 Beni ağlatma, handân et
 Kerem kıl, vasla şâyân et
 (Nakarat)

Ne emrin varsa, fermân et

Visâlinle beni güldür
 Bu zîrâ mevsîm-i gül'dür
 Ya âzâd eyle, ya öldür

Şevki Bey'in: Aksak

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Harâb oldu yerim yurdum otağım
 Gözüm yâşı ile söndü ocağım
 Karardı bahtıma döndü çerâğım
 Gülüm soldu yıkıldı nahl-i bağım
 (Nakarat)

Felek bu gülşenin gayrı safâsı
 Senin olsun bana yok iktizâsı

Siyâh (?) girince o gül endâm
 Günüm gece sabahım oldu akşam
 Tek ü tenhâ ne mümkün bana ârâm
 Helâk eyler beni bu derd ü âlâm
 (Nakarat)

Hayâli gözlerimden gitmez oldu
 Kucağım ağlamaktan kanla doldu

(TRT Repertuvarında Kürdî'lihiczâkâr olarak kayıtlı, ikinci dörtlük bulundu)

Hacı Ârif Bey'in: Curcuna

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Muhabbet âşıkâ gerçi belâdır
 Teşekkî eylemek amma hatâdır
 Onulmaz derde gönlüm müptelâdır
 (Nakarat)

Teşekkî eylemek amma hatâdır

Ciğer pürhûn dem-â-dem, dîde giryân
 Dil-i zârım neden böyle perîşân
 Felek kılmış beni her cevre şâyân

(Hacı Ârif Bey'e ait olarak görünen bu eser, TRT repertuvarında Hacı Fâik Bey olarak kayıtlı)

Sahife 77

Hacı Ârif Bey'in: Curcuna

Müstef'ilâtün müstef'ilâtün

Seyr-i bahâra açıldı dağlar
 Dağlar, fidanlar, hep gonca bağlar
 Göz yaşım ammâ sel gibi çağlar
 (Nakarat)

Güldü, açıldı, şenlendi dağlar
 Güller safâda, bülbüller ağlar

Herkes değildir bu hâle memnûn
 Kimisi hoş-hal kimisi mahzûn
 Sünbül perîşan lâle ciğer-hûn

(İkinci dörtlük bulundu)

Enderûnî Hâfız Hüsnü Efendi'nin: Curcuna

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Meclis-i uşşâka cânâ ruhfezâdır gözlerin
 Hâlet-i bî-çâregâna âşinâdır gözlerin
 Kâmiyâb-ı vuslata bahş-i safâdır gözlerin
 (Nakarat)

Gül gibi lâ'l-i lebin, gâyet elâdır gözlerin

Bezm-i rindânı donatsın zînet-i câm-ı arak
 Nûş-i meyle def-i gam eyle efendim zevke bak
 Neş'e-i âvâz-ı heyle inlesin bu nüh revak

(TRT Repertuvarında yok)

Osman Bey'in: Curcuna

Müfteilün fâilün müfteilün fâilün

Gül yüzünü seyredip cân ile sevdim seni
 Kim ki görüp sevmeye sen gül-i nâzik teni
 Cevre sezâ var edip hâsılı bu bendeni
 (Nakarat)

Kim ki görtüp sevmeye sen gül-i nâzik teni
 N'oldu sebep firkate, rûyine yaktın beni
 Sabrı güç, ârâmı güç derde uğrattın beni

Kulda kusur var ise bakma gel isyâna
 Bir nigeş-i lûtf ile hâl-i perîşânıma
 Hâlimi arz eyleyeyim hâsılı cânânıma

(Nakarata ilâve ikinci bölüm bulundu)

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Curcuna

Mefâilün mefâilün feûlün

Müzeyyen gülsitândır mah cemâli
 Çıkar mı dilden asla gül hayâli
 Hayat verdi dile vâd-ı visâli
 (Nakarat)
 Seni sevdim budur gönlüm vebâli

Sahife 78

Selânikli Üdî Ahmet Efendi'nin: Curcuna

Mefâilün mefâilün feûlün

Gözümde gitmiyor bir dem hayâlin
 Ne gelmez gün imiş yevm-i visâlin
 Beni kahr etti öldürdü melâlin
 (Nakarat)

Ne gelmez gün imiş yevm-i visâlin

(TRT repertuvarında Hacı Ârif Bey, Sûznâk olarak kayıtlı)

Hacı Ârif Bey'in: Curcuna

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Güldü açıldı yine gül yüzyü yâr
 Gülşen-i hüsnünde göründü bahâr
 Ben de gönül bağıni arz eyleyim
 Tâ ola âsâr-ı çemen âşikâr

(Nakarat)

Su yerine cûş eden eşk-i terimdir benim
 Bülbulü hâmûş eden nâlelerimdir benim

Bağ-ı dilin dağ-ı sitemdir gülü
 Bezm-i meyin hûn-u ciğerdir mülü
 Ben o nevâkâr-ı bahâr-ı gamın
 Nâlelerim epkem eder bülbulü

(Nakarat)

Bağa letâfet veren goncelerdir benim
 Bülbulü hayret veren nâlelerimdir benim

Nûman Ağa'nın: Yürük Sofyan

Hece: 4+4=8

Ben sözüne bağlamam bel
 Pek bî-vakit koyar engel
 Hele sabret kırarsın tel

(Nakarat)

Erken olmaz akşama gel

Ağyâr bizi akşam sorar
 El âriftir gece duyar
 Vakt-ı seherdir kim uyar

Rif'at Bey'in: Sofyan

Mefâilün feilâtün mefâilün feilâtün

Bu şeb recâ-yı dil ol dil-rübâya söylendi

O şûha hâle münâsip hikâye söylendi

Nigâh-ı işvesi etti ifâde gamzesine

(Nakarat)

O nükteler ki o şîrîn-edâya söylendi

Ferâgat etmedi âhdan götünce ol yârî

Hezâr kerre dil-i bî-nevâya söylendi

Tutuştı yandı çıkardı sipihre feryâdı

(Nakarat)

Meğr ki sûz-i dilim gûş-i nâya söylendi

(TRT repertuvarında Kürdî'lihiczâr olarak kayıtlı)

Sahife 79

Tâhir Ağa'nın: Çifte Sofyan

Müstef'ilün müstef'ilün

Kim görse ol lâ'li mülû

Olur esîr-i kâkûlû

Olsam sezâdır bûlbûlû

(Nakarat)

Âçıldı bir sakız gülû

Gel gel aman gel sakız gülû

Yok misili-i şûh ince bel

Gayetle nâzik bî-bedel

Etvârı kendinden güzel

(İkinci dörtlük bulundu)

Nikoğos Ağa'nın: Çifte Sofyan

Hece: 8+5=13

Akşam olur güneş gider şimdi buradan
 Garip garip kaval çalar çoban dereden
 Pek körpesin esirgesin seni yaradan

(Nakarat)

Gir sürüye kurt kapmasın gel kuzucağım

Çünkü Mevlâm kul eyledi sana özümü
 Bastığın yerlere sürsem yüzüm gözümü
 Uyma ağyârın fendine dinle sözümü

(Nakarat)

Sonra yârdan ayrılırsın gel kuzucağım

Rif'at Bey'in: Düyek

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Gittim İstanbul'da gevher sûlara
 Aktı gönlüm Sarıyer'de sulara
 Bir taraftan hem bakıp dil-cûlara

(Nakarat)

Aktı gönlüm Sarıyer'de sulara

Dilrübâlarla müzeyyen ser-te-ser
 Yolları mecrâ-yı âb ü zevk-i ter
 Hem verir her çeşme-sârı çeşme fer
 Aktı gönlüm Sarıyer'de sulara

Güyâ ki raks eyliyor fiskiyeler
 Her taraftan zülf-i zer nice döker
 Bir amûdî şekl ile hoş-nâz-eder
 Aktı gönlüm Sarıyer'de sulara

(Üçüncü dörtlük bulundu, TRT repertuvarında Kürdî'lihiczâr olarak
 kayıtlı)

Sahife 80

Türkü: Yürük Düyek

Hece: 4+3=7

Bağa girdim kamaşa
 Su ne yapsın yanmışa
 Mevlâm sabırlar versin
 Yârından ayrılmışa

Kal'anın burcu muyum
 Dil bilmez gürcü müyüm
 Beni gurbete yollar
 Ben gurbet harcı mıyım

Tepsiye koydum narı
 Ağlarım zârı zârı
 Gurbet ele yolladım
 Kıvırcık saçlı yârı

(TRT repertuvarında Kürdî'lihiczâkâr makamında ve Manol Ağa'ya ait
 olarak kayıtlı)

Hafız Kâzım Efendi'nin: Aksak

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

O güzel çeşmine mümkün mü nazargâh edeyim
 Eriyor zannederim gözbebeğim, gözbebeğim
 Simsiyâh gözde uzun kirpiğini görmeyeyim
 (Nakarat)
 Eriyor zannederim gözbebeğim, gözbebeğim

SONUÇ

"Nevzâd-ı Mûsıkî'de bulunan ilk beş makamın metin çalışması" konulu bu çalışma sonucunda, temel kaynak olarak aldığım TRT repertuvarında bulunmayan, 40 adet eser tesbit ettim. Ayrıca, 36 güftenin günümüz güfte kitaplarında rastlamadığım ilâve bölümlerini buldum. Bununla birlikte, güftelerde çeşitli kelime ve cümle farklılıkları ile eserlerin ait oldukları bestekârlar konusunda da yine TRT repertuvarı ile karşılaştırdığımda farklılıklar olduğunu gördüm.

263 eser üzerinde yaptığım bu çalışmanın, öncelikle repertuvarımızda bulunmayan eserler ile bunun yanında mevcut güftelere ilâve bölümler bulunması açısından, bugünkü repertuvarımıza, önemli bir katkı sağlayacağı düşüncesi ve inancındayım.

KAYNAKLAR

- AKSÜT, Sadun Türk Musikisi Güfteler Hazinesi, C. 1-2, İstanbul, 1993.
- DEVELLİOĞLU, Ferit Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara, 1982, Aydın Kitabevi, (5. Baskı)
- GÖKTÜRK, Nurgül Mecmû'a-î Ârif'te Bulunan İlk On Makamın Metin Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.
- İNAL, Mahmut Kemal Hoş Sadâ, İstanbul, 1958, Maarif Basımevi.
- KİP, Tarık TRT Türk Sanat Musikisi Sözlü Eserler Repertuarı, Ankara, 1989, Basılı Yayınlar Müdürlüğü.
- ÖZTUNA, Yılmaz Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi, C. 1, Ankara, 1990, Başbakanlık Basımevi.
- ÜNGÖR, Etem Ruhi Türk Musikisi Güfteler Antolojisi, C. 1-2, İstanbul, 1981, Eren Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

1969 yılında İstanbul'da doğdu. 1980 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı (İTÜ TMDK) Çalgı Eğitim Bölümü'ne girerek Cüneyd Orhon'un kemençe öğrencisi oldu.

1989 yılında Kültür Bakanlığı İstanbul Devlet Klâsik Türk Müziği Korusu'nun açtığı sınavı kazanarak,. bu kurumda kemençe san'atçısı olarak göreve başladı.

Bu arada, 1991 yılında İTÜ TMDK'ından mezun olduktan sonra bu kurumda kısa bir süre kemençe öğretim görevlisi olarak görev yaptı. Halen İstanbul Devlet Klâsik Türk Müziği Korusu'ndaki kemençe san'atçılığını sürdürmektedir.